অধ্যায় ১ ঃ অৰুণোদই যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য-১

অধ্যায় গাঁথনি

১.১ উদ্দেশ্য

১.২ পৰিচয়

১.৩ অৰুণোদই যুগৰ ঐতিহাসিক পটভূমি

১.৪ অৰুণোদই যুগৰ সাহিত্য

১.৪.১ প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰ (১৮২৬-১৮৪৬)

১.৪.২ *অৰুণোদই* ঃ অসমীয়া ভাষাৰ পুনঃ প্ৰতিষ্ঠাৰ স্তৰ

১.৪.৩ আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ স্তৰ

১.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

১.৬ অধিক জানিবলৈ

১.৭ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)

১.৮ আৰ্হি প্ৰশ্ন

১.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত কোনছোৱা সময়ক অৰুণোদই যুগ বুলি কোৱা হয় সেই বিষয়ে জ্ঞাত হ'ব পাৰিব
- অৰুণোদই যুগৰ ঐতিহাসিক পটভূমি সম্পৰ্কে তথ্য লাভ কৰিব
- অৰুণোদই যুগ অধ্যয়নৰ বিভিন্ন স্তৰসমূহৰ পৰিচয় লাভ কৰিব
- অৰুণোদই যুগত সাহিত্য ৰচনা কৰা সাহিত্যিকসকলৰ তথ্য লাভ কৰিব
- অৰুণোদই যুগৰ সাহিত্যৰাজি আৰু সেইবোৰৰ বিশেষত্বসমূহৰ বিষয়ে ধাৰণা লাভ কৰিব
- অসমীয়া সাহিত্যলৈ অৰুণোদই যুগটোৱে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য আৰু জনজীৱনলৈ কেনে ধৰণৰ অৱদান আগবঢ়াইছে তাৰ সম্ভেদ লাভ কৰিব
- কি দৰে অৰুণোদই যুগে ৰূপান্তৰৰ মাধ্যমেৰে অসমীয়া সাহিত্যলৈ আধুনিকতা কঢ়িয়াই আনিলে সেই বিষয়ে আলোচনা কৰিব পাৰিব।

১.২ পৰিচয়

স্নাতকোত্তৰ অসমীয়া পাঠ্যক্ৰমৰ দ্বিতীয় ষাণ্মাসিকৰ অন্তৰ্গত প্ৰথম পাঠ্যবিষয়ৰ এইটো প্ৰথম অধ্যায়। অধ্যায়টোৰ শিৰোনাম 'অৰুণোদই যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য-১'। এই অধ্যায়টোত অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সময় অৰুণোদই যুগৰ বিষয়ে বহলাই আলোচনা কৰা

হৈছে। অধ্যায়টোত অৰুণোদই যুগৰ ঐতিহাসিক পটভূমি, এই যুগটোত ৰচিত সাহিত্যৰাজি আৰু সাহিত্যিকসকলৰ পৰিচয় প্ৰদান কৰা হৈছে। অসমীয়া সাহিত্যত অৰুণোদই যুগটোক ৰূপান্তৰৰ যুগ বুলি ক'ব পাৰি, কিয়নো এই যুগৰ সাহিত্যতে পুৰণি অসমীয়া সাহিত্যত থকা ধৰ্মীয় প্ৰাধান্যৰ অৱসান ঘটে আৰু অসমীয়া সাহিত্যলৈ পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ কবিতা, প্ৰবন্ধ, নাটক, উপন্যাস আদি বিভিন্ন অঙ্গবোৰৰ উক্‌মুকনি উঠে। এই যুগতেই অসমীয়া সাহিত্যই ছন্দৰ পৰিধি ভাঙি প্ৰকৃত গদ্য সাহিত্যলৈ উন্নীত হয়। এই যুগতেই অসমীয়া সাহিত্যই প্ৰথম ছপা ৰূপ লাভ কৰে। ১৮৪৬ চনত প্ৰথম অসমীয়া সংবাদ-পত্ৰ তথা আলোচনী *অৰুণোদই* প্ৰকাশ পায়। এই আলোচনীখনৰ নামেৰেই অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত এই ৰূপান্তৰৰ কালছোৱাক অৰুণোদই যুগ বুলি নামকৰণ কৰা হৈছে। ১৮৮০ চন মানত *অৰুণোদই* আলোচনীখনৰ প্ৰকাশ বন্ধ হয়। অৰুণোদই যুগটোৰ বিস্তৃতি কাল ১৮২৬ চনৰ পৰা ১৮৮৮ চনলৈ। ১৮৮৯ চনত প্ৰকাশিত *জোনাকী* নামৰ আলোচনীখনক কেন্দ্ৰ কৰি 'জোনাকী' নামেৰে অন্য এটা যুগৰ শুভাৰম্ভ হয়।

এই অধ্যায়টোত অৰুণোদই যুগৰ বিভিন্ন স্তৰ, প্ৰতিটো স্তৰতে ৰচিত সাহিত্য আৰু তাৰ বৈশিষ্ট্য বিশেষ, অসমীয়া সাহিত্যলৈ এই যুগৰ সাহিত্যিকসকলৰ অৱদান আদি সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হৈছে।

১.৩ অৰুণোদই যুগৰ ঐতিহাসিক পটভূমি

অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত অৰুণোদই যুগটো সাহিত্যৰ ৰূপান্তৰণৰ যুগ। এই যুগতেই অসমীয়া সাহিত্যই প্ৰথম আধুনিকতাৰ সাজ পৰিধান কৰিছিল। আনহাতে, এই ৰূপান্তৰণৰ অন্তৰালত কেইবাটাও ঐতিহাসিক কাৰকে ক্ৰিয়া কৰিছিল। ১৮২৬ চনত ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ জৰিয়তে অসমত বৃটিছসকলৰ প্ৰৱেশ ঘটে আৰু অসমৰ শাসন ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ হাতলৈ যায়। বৃটিছে অসমত ঔপনিৱেশ বিস্তাৰ কৰাৰ অৰ্থাৎ ১৮২৬ চনৰ আগৰ সময়ছোৱাৰ কেইবাটাও দশক অসমৰ ইতিহাসৰ দুৰ্ভাগ্যপূৰ্ণ অন্ধকাৰাছন্ন কাল। ১৭৬৯ চনৰ পৰা ১৮০৬ চনলৈ অসমত আহোম ৰজা আৰু ডা-ডাঙৰীয়াসকলৰ শোষণ নীতি, অবিচাৰ আৰু অত্যাচাৰৰ বিৰুদ্ধে ঠায়ে ঠায়ে বিদ্ৰোহৰ সূচনা হৈছিল। ইতিহাসত এই বিদ্ৰোহ মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহ নামে খ্যাত। এই সময়ছোৱাত অসমত চৰম ৰাজনৈতিক অস্থিৰতাই জনজীৱন দুৰ্বিসহ কৰি তুলিছিল। মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহে আহোম সাম্ৰাজ্যৰ চালিকা শক্তি দুৰ্বল কৰি পেলাইছিল আৰু কেইবাখনো স্বপৰিচালিত ক্ষুদ্ৰ ৰাজ্যৰ সৃষ্টি কৰিছিল। এই ৰাজনৈতিক অস্থিৰতাই অসমৰ আৰ্থ-সামাজিক-সাংস্কৃতিক পৰিৱেশৰ ওপৰত গভীৰ প্ৰভাৱ পেলাইছিল আৰু ইয়াৰ গতি আৰু বিস্তাৰ একেবাৰে মন্থৰ কৰি তুলিছিল। মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহৰ পিছত ১৮১৭ চনৰ পৰা ১৮২৬ চনলৈ তিনিবাৰকৈ হোৱা মান সেনাৰ আক্ৰমণত অসমীয়া জাতি যেন ক্ষত-বিক্ষত হৈ পৰিল। ৰাজনীতি, অৰ্থনীতি, ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতি সকলো থানবান হৈ গ'ল আৰু সৰ্বসাধাৰণ প্ৰজাৰ বিলাই-বিপত্তিৰ অন্ত নোহোৱা হ'ল। এই সময়তে আহোম ৰজা গৌৰীনাথ সিংহই মানৰ আক্ৰমণ আৰু অত্যাচাৰৰ পৰা নিস্তাৰ পাবলৈ কলিকতাত

থকা বৃটিছৰ ওচৰত সহায় বিচাৰে। ১৮২৬ চনৰ ২৪ ফেব্রুৱাৰী তাৰিখে ইয়াণ্ডাবু সন্ধি স্বাক্ষৰিত হয় আৰু অসম মানৰ অত্যাচাৰৰ পৰা মুক্ত হয়।

বৃটিছে মানক অসমৰ পৰা খেদিলে ঠিকেই, কিন্তু নিজে অসমৰ পৰা আঁতৰি নগ'ল। ক্রমান্বয়ে বৃটিছে অসমত নিজৰ ঔপনিৱেশ স্থাপন কৰিলে আৰু অসমীয়া পৰাধীন জাতিলৈ ৰূপান্তৰিত হ'ল। যদিও অসমৰ শাসন ব্যৱস্থা ইংৰাজৰ হাতত গ'ল, অন্ততঃ মানৰ অত্যাচাৰৰ পৰা মুক্তি লাভ কৰাৰ বাবেই অসমীয়া লোকেও সেই পৰাধীনতা স্বীকাৰ কৰি ল'লে। আনহাতে, ইংৰাজক প্রতিবাদ কৰিব পৰাকৈ অসমীয়াৰ সেই শক্তিকণো সেই সময়ত আছিল বুলি ক'ব নোৱাৰি। যি কি নহওক, অন্ধকাৰাচ্ছন্ন এই সময়ছোৱাতেই আহোমৰ ছশ বছৰীয়া ৰাজত্বৰ অন্ত পৰিল, অসমৰ স্বাধীনতা বিলুপ্ত হ'ল, অসমত কোম্পানীৰ শাসন প্রৱর্তন হ'ল, ইংৰাজ বাহিনীৰ লগতে অসমলৈ নতুন বতাহ, নতুন চিন্তাৰ আগমন হ'ল।

পৰাধীন অসমত বৃটিছ গৱর্ণৰ ডেভিদ স্কটৰ নেতৃত্বত ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ নীতিত অসমৰ প্রশাসনিক কাম কাজ আৰম্ভ হয়। বৃটিছ চৰকাৰে আহোম ৰাজবিষয়া, ডা-ডাঙৰীয়াসকলে ইমান দিনে লাভ কৰি অহা ৰাজকীয় সা-সুবিধা আৰু মর্যাদাৰ কর্তন তথা বিলুপ্তিকৰণ কৰে। অসমীয়া মানুহে আওভাও নোপোৱা নতুন নতুন নিয়মৰ প্রৱর্তন কৰে। ভূমি ৰাজস্বৰ বাহিৰে অসমত প্রজা শোষণৰ আন কোনো উপায় নাছিল। প্রশাসনীয় সুবিধা আৰু শোষণ প্রক্রিয়া নিৰাপদ আৰু নিশ্চিত কৰিবলৈ বৃটিছে অসমখনক ছখন জিলাত বিভক্ত কৰি প্রতিখন জিলাক খাজানা আদায়ৰ সুবিধাৰ কাৰণে কিছুমান মৌজাত বিভক্ত কৰে। প্রতিখন মৌজাৰ দায়িত্ব একোজন মৌজাদাৰ, তহচিলদাৰ বা চৌধাৰীক দিলে। ইংৰাজ প্রশাসনিক ব্যৱস্থাত অশিক্ষিত লোকে স্থান লাভ কৰাৰ কোনো অৱকাশ নাছিল। মৌজাদাৰ, তহচিলদাৰ আদি পদসমূহ পুৰণি অভিজাত শ্রেণীৰ শিক্ষিত লোকসকলক দি তেওঁলোকৰ অসন্তুষ্টিও নাইকিয়া কৰিলে। সেয়েহে, কেৱল আঢ্যৱন্ত আৰু উচ্চবর্ণৰ শিক্ষিত অসমীয়াইহে ইংৰাজৰ প্রশাসনৰ অঙ্গ হোৱাৰ সুযোগ লাভ কৰিলে। বৃটিছ চৰকাৰে নতুন ভূমি নীতি বলবৎ কৰিলে, টকাৰ মাধ্যমত মাটিৰ খাজানা আদায় কৰিবলৈ ল'লে, বজাৰ-সমাৰ, হাট, ঘাট, হাবি, বিল আদি সকলোতে কৰ আৰোপ কৰিলে। নিত্য নতুন কৰৰ বোজাত অসমীয়া প্রজাৰ অর্থনৈতিক অৱস্থাৰ অৱনতি ঘটে আৰু জীৱন ধাৰণৰ মান শোচনীয় হৈ পৰে। অসমত ব্যৱসায় বাণিজ্যৰ অধিক প্রচলন নথকাত মুদ্রা অর্থনীতিৰ বিকাশ সম্ভৱ হৈ উঠা নাছিল। ফলস্বৰূপে টকাৰ মাধ্যমেৰে কৰ আদায় দিয়াটো প্রজাৰ বাবে সহজসাধ্য নাছিল। আনহাতে, ইংৰাজে কৰৰ হাৰ ক্রমাৎ বৃদ্ধি কৰি গৈ আছিল।

বৃটিছ প্রশাসনৰ অঙ্গ হোৱা অসমীয়া মৌজাদাৰ, তহচিলদাৰ, হাকিম, মুন্সিফ, কেৰাণী, উকীল, দাৰোগা আদিয়ে ক্রমাৎ এটা অসমীয়া মধ্যবিত্ত শ্রেণীৰ জন্ম দিলে। একে সময়তে গ্রামাঞ্চলৰ কিছু শিক্ষিত গাঁওবুঢ়া, মণ্ডল, পুৰোহিত আদিও এই মধ্যবিত্ত মানসিকতাৰ অধিকাৰী হ'ল। এই মধ্যবিত্ত শ্রেণীটো যিমানেই বৃটিছৰ ওচৰ চাপি গৈছিল সিমানেই বেছিকৈ উপলব্ধি কৰিছিল যে চাকৰি অবিহনে তেওঁলোকৰ সতি-সন্ততি মান মর্যাদাৰে বর্তি থকাৰ আন পথ নাই। শ্রেণীটোৰ জীৱন নির্বাহ বৃটিছৰ অনুগ্রহৰ ওপৰত নির্ভৰশীল হেতুকে এওঁলোকে বৃটিছৰ আনুগত্য

স্বীকাৰ কৰি লৈছিল। আনহাতে, বৃটিছৰ ছত্ৰছায়াতে অসম আৰু অসমীয়াৰ বিকাশ আৰু উন্নতিৰ সপোন এওঁলোকে দেখিছিল। বৃটিছৰ অনুগত হোৱা বাবে সাধাৰণ প্ৰজাৰ দুখ-দুৰ্গতিৰ প্ৰতি এই মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৱে বৰ চকু দিয়া নাছিল আৰু সেয়েহে বৃটিছ বিৰোধী প্ৰতিবাদৰ সময়ত এওঁলোকৰ কণ্ঠ ৰুদ্ধ হৈয়ে আছিল।

১৮৭৪ চনলৈকে অসমে সুকীয়া প্ৰদেশৰ মৰ্যাদা নোপোৱালৈকে অসম বঙ্গ প্ৰেচিডেন্সিৰ অন্তৰ্গত আছিল আৰু ঘাইকৈ কলিকতাৰ পৰাই অসমৰ প্ৰশাসনিক কাম-কাজ নিয়ন্ত্ৰিত হৈছিল। অসমত যিসকল ব্যক্তিক প্ৰশাসনিক কামত লগোৱা হৈছিল তেওঁলোকৰ অধিকাংশই বৃটিছ প্ৰশাসনিক ব্যৱস্থাটোৰ সৈতে ফেৰ মাৰি চলিব পৰা নাছিল আৰু বৃটিছ চাহাবসকলে অতি কম সময়তে অসমীয়া আমোলাৰ এই অনভিজ্ঞতা উপলব্ধি কৰিব পাৰিছিল। ফলস্বৰূপে, বৃটিছ প্ৰশাসনে প্ৰশাসনিক সুবিধাৰ বাবে একাংশ বঙালী আমোলা আমদানি কৰি ১৮৩৬ চনৰ পৰা অসমত বাংলা ভাষাতেই কাম-কাজ পৰিচালনা কৰাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল। একে সময়তে অসমৰ ৰেভিনিউ কমিছনাৰ জেনকিন্স চাহাব আৰু উইলিয়াম ৰবিন্সন চাহাবৰ উদ্যোগত ১৮৩৬ চনৰ পৰা অসমৰ কাছাৰী আৰু বিদ্যালয়তো বাংলা ভাষা জাপি দিয়া হয়। মনকৰিবলগীয়া যে, অসমত বাংলা ভাষাৰ প্ৰচলন হোৱাৰ তৎমুহূৰ্তত কোনো ধৰণৰ প্ৰতিবাদ হোৱা নাছিল। আনহাতে, এই ক্ষেত্ৰত প্ৰথমাৱস্থাত অসমীয়া অভিজাত শ্ৰেণীটোৱে ইংৰাজক সহায়হে কৰিছিল। সেই সময়ত অসমীয়া অভিজাত শ্ৰেণীটোৰ মাজত বাংলা ভাষাৰ প্ৰতি দুৰ্বলতা আছিল আৰু অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰতি এটা নিচাত্মিকতা ভাব আছিল। অসমত বাংলা সংবাদ-পত্ৰ, আলোচনীৰ নিয়মীয়া পাঠকৰ সংখ্যা যথেষ্ট আছিল। এই সন্দৰ্ভত আত্ম-জীৱন-চৰিতত হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই লিখিছে যে, "সকলোৱেই ৰঙ্গিনী বঙ্গীয়াক সঙ্গিনী কৰি লৈছিল, অৱশ্যে ময়ো এই নিয়মৰ বাহিৰ নাছিলো, বঙ্গ ভাষা মোৰ বুকুৰ কুটুম আছিল।"

১৮৩৫ চনত প্ৰশাসনিক কাম-কাজ চলাই নিয়াৰ নিমিত্তে কৰ্মচাৰীৰ প্ৰয়োজন উপলব্ধি কৰি বৃটিছে অসমত ইংৰাজী শিক্ষাৰ শিক্ষানুষ্ঠান আৰম্ভ কৰে। গুৱাহাটীত ইংলিছ চেমিনাৰী নামৰ ইংৰাজী বিদ্যালয় প্ৰতিষ্ঠা কৰি অসমত ইংৰাজী শিক্ষাৰ প্ৰচাৰ আৰম্ভ কৰা হয়। ১৮৪১ চনত শিৱসাগৰত দ্বিতীয়খন ইংৰাজী বিদ্যালয় স্থাপন কৰা হয়। বৃটিছে তেওঁলোকৰ প্ৰশাসনিক কাম কাজত সহায় কৰিব পৰাকৈ অসমৰ মানুহ সক্ষম কৰি তোলাৰ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি ইংৰাজী শিক্ষাৰ পাতনি মেলিছিল যদিও ইয়াৰ অন্তৰালত সাম্ৰাজ্যবাদী চিন্তাই ক্ৰিয়া কৰিছিল। তথাপি বৃটিছৰ এই সিদ্ধান্তই অসমৰ শিক্ষা জীৱনলৈ আমূল পৰিৱৰ্তন কঢ়িয়াই আনে। এই বিদ্যালয় দুখনত অধ্যয়ন কৰা বহুতেই পৰৱৰ্তী সময়ত কলিকতালৈ উচ্চ শিক্ষা লাভ কৰিবলৈ গৈছিল আৰু অসমলৈ উভতি আহোঁতে তেওঁলোকে লগত লৈ আহিছিল বহির্জগতৰ আধুনিকতাৰ বাৰ্তা। বৃটিছৰ আমোলা সৃষ্টিৰ এই অভিযানেই আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন, গুণাভিৰাম বৰুৱা আদিৰ দৰে বৃটিছৰ প্ৰতি আনুগত্য থকা প্ৰশাসনিক কৰ্মী সৃষ্টি কৰিছিল যদিও ইংৰাজী উচ্চ শিক্ষাৰ গুণেৰে মহিমামণ্ডিত এইসকলেই অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বৃদ্ধি আৰু বিকাশৰ বাবেও দেহে-কেহে খাটিছিল।

অসমত বৃটিছ শাসন প্ৰৱৰ্তন হোৱাৰ লগে লগেই অসমত খ্ৰীষ্টিয়ান মিছনেৰীসকলৰ প্ৰৱেশ ঘটিল। বৃটিছ সাম্ৰাজ্যবাদৰ প্ৰসাৰণৰ উদ্দেশ্যে ১৮১৩ চনত চার্টাৰ এক্টৰ অধীনত খ্ৰীষ্টিয়ান মিছনেৰীসকলক ভাৰতত খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ অনুমতি প্ৰদান কৰা হয়। অসমত ১৮২৯ চন মানৰ পৰাই মিছনেৰীসকলৰ প্ৰচাৰ আৰম্ভ হৈছিল। তেওঁলোকৰ মুখ্য উদ্দেশ্য আছিল চীন, ম্যানমাৰ আৰু দক্ষিণ চীনৰ শ্বানসকলৰ মাজত খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ চলোৱা। তেওঁলোকৰ এই মিছনটোৰ নাম আছিল **মিছন অব শ্বান**। শ্ৰীৰামপুৰৰ ৰেভাৰেণ্ড কেৰি চাহাবে ডেভিড স্কটৰ অনুৰোধ ক্ৰমে জেম্চ ৰে নামৰ এজন বৃটিছ মিছনেৰীক ১৮২৯ চনত ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ বাবে অসমলৈ পঠিয়ায়। তেওঁ গুৱাহাটীত খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ পুস্তিকা বিতৰণ কৰি এটা গিৰ্জাঘৰ স্থাপন কৰে। কিন্তু আৰ্থিক অসুবিধা আৰু ব্যক্তিগত দুৰ্যোগৰ কাৰণে শ্ৰীৰামপুৰ মিছনেৰীয়ে আমেৰিকান বেপ্তিষ্ট মিছনক ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ পথ এৰি দিয়ে। পৰৱৰ্তী সময়ত জেনকিন্স চাহাবৰ অনুৰোধক্ৰমে আমেৰিকান মিছনেৰীসকলে অসমত প্ৰৱেশ কৰে। পোনপ্ৰথমে ১৯৩৬ চনৰ মাৰ্চ মাহত ৰেভাৰেণ্ড নাথান ব্ৰাউন আৰু অ'টি কাট্টাৰ সপৰিয়ালে শদিয়াত উপস্থিত হয়। কেইমাহমানৰ পিছতেই ড° মাইলচ ব্ৰন্সন আৰু জেকব থমাচ অসমলৈ আহে যদিও নাও দুৰ্ঘটনাত জেকব থমাচৰ মৃত্যু হয়। শদিয়াতে এওঁলোকে মিছনৰ কাম আৰম্ভ কৰে। কিন্তু চিংফৌ আৰু খামতি লোকৰ অত্যাচাৰত কাম কৰা কষ্টকৰ হোৱাত লক্ষীমপুৰৰ জয়পুৰলৈ আহে। পৰ্বতীয়া লোকৰ মাজত খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰা সহজ নহ'ব বুলি জানি পৰৱৰ্তী সময়ত শিৱসাগৰ, নগাঁও আৰু গুৱাহাটীত মিছন স্থাপন কৰি ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ কাম চলাই নিয়ে।

জানি থোৱা ভাল

ভাৰতবৰ্ষলৈ বিদেশী বণিকসকলৰ আগমনৰ প্ৰায় সমসাময়িক কালৰ পৰাই খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মীয় যাজক, ধৰ্ম প্ৰচাৰক (পাদ্ৰী)সকলৰো আগমন ঘটিছিল। ১৫৪২ চনতেই পৰ্তুগীজ শাসকে ভাৰতত জেসুইট পাদ্ৰীসকলক ধৰ্মপ্ৰচাৰৰ সুযোগ দিছিল। ইয়াৰ পিছত দিল্লী আৰু আগ্ৰাত মোগল সম্ৰাটৰ সভাত পৰ্তুগীজ পাদ্ৰী আৰু ধৰ্মপ্ৰচাৰকসকলৰ উপস্থিতিয়ে দেশীয় সমাজতো তেওঁলোকৰ প্ৰতিপত্তি বৃদ্ধি কৰে। পলাশীৰ যুদ্ধৰ পিছত কলিকতা ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ প্ৰধান কেন্দ্ৰ হৈ পৰাৰ পিছত ইংলণ্ডৰ পৰা প্ৰোটেষ্টাণ্ট পাদ্ৰীসকলো ভাৰতলৈ আহিবলৈ আৰম্ভ কৰে। তেওঁলোকে ব্যক্তিগত প্ৰচেষ্টাৰেই ভাৰতীয় লোকৰ মাজত খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবলৈ ধৰে। ১৬৯২ চনত ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ বাবে ঘোষণা কৰা চনদৰ এটা উপদফাত উল্লেখ কৰা হৈছিল যে ৫০০ টন বা তাতকৈ অধিক ওজনৰ জাহাজত একোজনকৈ চ্যাপলেন থকাৰ লগতে ভাৰতৰ প্ৰত্যেক বাণিজ্য কেন্দ্ৰত কোম্পানীয়ে একোজন যাজক নিযুক্ত কৰিব লাগিব। আন এটা উপদফাত চ্যাপলেনসকলে স্থানীয় ভাষা শিকিব লাগিব বুলি উল্লেখ আছিল।

মিছনেৰীসকলে ভালদৰে অনুভৱ কৰিছিল যে অসমত বিভিন্ন জাতি জনগোষ্ঠীৰ মাজত অসমীয়া ভাষাটোৱেই সংযোগী ভাষাৰ কাম কৰে আৰু অসমীয়া ভাষাৰ অবিহনে ইয়াত ধর্ম প্রচাৰ সম্ভৱ নহ'ব। তেওঁলোকে ভালদৰে জানিছিল যে থলুৱা ভাষাত ধর্ম সম্পর্কীয় পুথি পাঁজি প্রকাশ নকৰি বিদেশী বাংলা ভাষাৰ সহায় ল'লে মিছনৰ উদ্দেশ্য সিদ্ধি নহয়। ফলস্বৰূপে, অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰ প্রতিষ্ঠাৰ বাবে মিছনেৰীসকল উঠি পৰি লাগিল। সেয়েহে তেওঁলোকে অসমীয়া ভাষাত পুথি ৰচনাৰ কামত হাত দিলে। বৃটিছ বিষয়াৰ পৃষ্ঠপোষকতাত পঢ়াশালি পাতিলে। মিছনেৰীসকলৰ প্রচেষ্টাতে প্রথম অসমীয়া সংবাদ-পত্র *অৰুণোদই* ১৯৪৬ চনত শিৱসাগৰৰ মিছনেৰী প্রেছৰ পৰা প্রকাশ পালে।

এই সময়তে কলিকতাত অধ্যয়নৰত অসমীয়া ছাত্রসকলেও নতুন চিন্তা, জ্ঞান আৰু পাশ্চাত্য সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ সৈতে পৰিচিত হৈ উঠিছিল। কলিকতাৰ আধুনিক পৰিৱেশত তেওঁলোকে বুজি উঠিছিল যে, অসমীয়া জাতিৰ সর্বতো প্রকাৰৰ বিকাশৰ ক্ষেত্রত বাংলা ভাষাই হেঙাৰ স্বৰূপ। মাতৃভাষাৰ শিক্ষা অবিহনে যে অসমীয়া জাতিয়ে আগবাঢ়িব নোৱাৰিব সেই কথা উপলব্ধি কৰিয়েই তেওঁলোকে বৃটিছ প্রশাসনৰ ওচৰত অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰপ্রচলনৰ বাবে আর্জি দিলে। ১৮৫৩ চনত মোফট মিলছ চাহাব অসমলৈ আহোতে আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনে অসমৰ পঢ়াশালি আৰু কাছাৰীত পুনৰ অসমীয়া ভাষাৰ প্রচলনৰ বাবে যুক্তি দাঙি ধৰি প্রতিবেদন আগবঢ়ালে। মোফট মিলছেও নিজৰ প্রতিবেদনত (১৮৫৪) অসমীয়া ভাষাৰ সপক্ষে মত দিছিল যদিও বৃটিছ চৰকাৰে এই ক্ষেত্রত কোনো ধৰণৰ সঁহাৰি নজনালে। পৰৱর্তী সময়ত ঢেকিয়াল ফুকনে A Native ছদ্মনামেৰে 'A Few Remarks on Assamese Language and on Vernacular Education in Assam' নামৰ পুস্তিকা এখন মিছনেৰীসকলৰ সহায় সহযোগিতাত ৰচনা কৰি বিনামূলীয়াকৈ বিতৰণ কৰিছিল আৰু বিষয়টো বৃটিছ চৰকাৰৰ দৃষ্টিগোচৰ কৰিছিল। পৰৱর্তী সময়ত হেমচন্দ্র বৰুৱা আৰু গুণাভিৰাম বৰুৱাই অসমীয়া ভাষা পুনঃ প্রতিষ্ঠাৰ বাবে প্রচেষ্টা চলায়। অৱশেষত ইংৰাজ চৰকাৰে নিজৰ ভুল বুজি পাই ১৮৭৩ চনত পঢ়াশালি আৰু কাছাৰীত অসমীয়া ভাষাক পুনৰ প্রতিষ্ঠা কৰি ভাষাটোৰ ন্যায্য স্থান ঘূৰাই দিয়ে। আনন্দৰাম-হেমচন্দ্র-গুণাভিৰাম আৰু মিছনেৰীসকলৰ একান্ত প্রচেষ্টাৰ ফলতেই মৰণমুখী অসমীয়া ভাষাই পুনৰ প্রাণ পালে।

পঢ়াশালিত অসমীয়া ভাষাৰ পুনঃ প্রচলন হোৱাত অসমীয়া পাঠ্যপুথিৰ সমস্যাই দেখা দিয়ে। এই সমস্যাও মিছনেৰীসকলেই সমাধান কৰিলে। বাৰেমতৰা, প্রথম কিতাপ, সাধুকথা, প্রথম গণনা, দুতিয়া গণনা আদি পুথিসমূহ প্রণয়ন কৰি অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰ প্রতিষ্ঠাত মিছনেৰীসকলে অৱদান আগবঢ়ালে। মিছনেৰীসকলে প্রকাশ কৰা অৰুণোদই সংবাদ-পত্রই সুদীর্ঘ কাল চর্চাহীন হৈ থকা অসমীয়া সাহিত্য-চর্চাক এক নতুন ভেটি গঢ় দিলে। এই অৰুণোদইৰ ভেটিতেই ক্রমে ১৮৭১ চনত আউনীআটী সত্রৰ পৰা প্রদান কৰিলে *আসাম-বিলাসিনী*, ১৮৮২ চনত *আসাম নিউজ* ১৮৮৫ চনত *আসাম বন্ধু* আৰু ১৮৮৬ চনত *মৌ* আদি আলোচনী প্রকাশ হ'বলৈ ধৰে। উল্লেখযোগ্য যে, ১৮৮৯ চনত প্রকাশিত *জোনাকী* নামৰ আলোচনীখনে অসমীয়া

সাহিত্যলৈ ৰমন্যাসৰ ঢৌ বোৱাই আনিছিল। অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত *জোনাকী* আলোচনীখনৰ স্থান ইমানেই গুৰুত্বপূৰ্ণ যে *জোনাকী* আলোচনীখনৰ সময়টোক সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত জোনাকী যুগ বুলি নামকৰণ কৰা হয়। যি কি নহওঁক, মানৰ আক্ৰমণে ককাঁল ভাঙি থৈ যোৱা অসমীয়া জাতিৰ সাহিত্য চৰ্চা মিছনেৰীসকলৰ প্ৰচেষ্টাতেই পুনৰ ঠন ধৰি উঠিবলৈ ধৰে।

বৃটিছ শাসনৰ এই আদি কালছোৱাত অসমীয়া শিক্ষিত মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৱেই অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ একান্ত সেৱক আছিল। এই মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৱে অতি আন্তৰিকতাৰে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বিকাশৰ বাবে প্ৰচেষ্টা চলাইছিল। আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে যে, এই অসমীয়া মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৱে বৃটিছ চৰকাৰৰ প্ৰতি আনুগত্য প্ৰকাশ কৰিছিল। যি সময়ত বৃটিছ চৰকাৰৰ শোষণ-নিপীড়ণৰ বিৰুদ্ধে অসমীয়া সাধাৰণ ৰাইজে মুকলিভাৱে বিদ্ৰোহ কৰিছিল সেই সময়ত এই অসমীয়া মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৱে তাত অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ পৰা বিৰত আছিল। বহুক্ষেত্ৰত বিদ্ৰোহ দমন কৰাত এই শ্ৰেণীটোৱে বৃটিছক সহায় সহযোগিতাহে কৰিছিল। সেয়েহে এই মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৰ সৃষ্ট সাহিত্যই পৰাধীনতাৰ বাধ্যবাধকতা আৰু ৰাজভক্তিৰ পৰা মুক্ত হৈ সৰ্বসাধাৰণ প্ৰজাৰ কণ্ঠস্বৰ নিনাদিত কৰিব পৰা নাছিল। অৱশ্যে এই সাহিত্যখিনিয়েই অসমীয়া আধুনিক সাহিত্যৰ ভেটিটো গঢ় দিছিল। এই সময়ছোৱাৰ সাহিত্যৰাজি আৰু সাহিত্যিকসকলৰ বিষয়ে অধ্যায়টোৰ পৰৱৰ্তী শাখাবোৰত বহলাই আলোচনা কৰা হৈছে।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১ ঃ বৃটিছ ৰাজত্বৰ আৰম্ভণিত অসমত কি ধৰণৰ আৰ্থ-সামাজিক-ৰাজনৈতিক পৰিৱৰ্তন হ'ল, চমুকৈ আলোচনা কৰক।

(১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

১.৪ অৰুণোদই যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য

আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে যে ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ জৰিয়তে ১৮২৬ চনত অসম বৃটিছৰ হাতলৈ যায়। পৰৱৰ্তী সময়ত অসমত মিছনেৰীসকলৰ প্ৰৱেশ ঘটে আৰু তেওঁলোকেই ১৮৪৬ চনত শিৱসাগৰৰ পৰা প্ৰথম অসমীয়া সংবাদ-পত্ৰ *অৰুণোদই* প্ৰকাশ কৰে। অৰুণোদই প্ৰকাশৰ ফলস্বৰূপেই অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ ৰুদ্ধ জীৱনে যেন নতুন প্ৰাণ নতুন গতি লাভ কৰে। সেয়েহে, অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত ১৮২৬ চনৰ পৰা ১৮৯৮ চনলৈ ৰচিত অসমীয়া সাহিত্যৰাজিক অৰুণোদই যুগৰ সাহিত্য বুলি অভিহিত কৰা হৈছে। একেদৰে, ১৮৮৯ চনৰ পৰা ১৯৪০ চনলৈ ৰচিত সাহিত্যৰাজিক *জোনাকী* আলোচনীখনৰ নামেৰে জোনাকী যুগ বুলি অভিহিত কৰা হয়। অৰুণোদই যুগৰ সমস্ত সাহিত্যৰাজিক তিনিটা উপবিভাগত ভাগ কৰি আলোচনা কৰিব পৰা যায়। এই উপবিভাগকেইটা হ'ল—

১) ১৮২৬ চনৰ পৰা ১৮৪৬ চনলৈ **প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰ**।

২) ১৮৪৬ চনৰ পৰা ১৮৭৩ চনলৈ ***অৰুণোদই* ঃ অসমীয়া ভাষা পুনঃ প্ৰতিষ্ঠাৰ স্তৰ** আৰু

৩) ১৮৭৩ চনৰ পৰা ১৮৮৮ চনলৈ **আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য প্ৰতিষ্ঠাৰ স্তৰ**।

অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী প্ৰণেতা সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই ১৮২৬ চনৰ পৰা ১৮৪৬ চনলৈ ৰচিত অসমীয়া সাহিত্যৰাজিক **প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰ** বুলি নামকৰণ কৰিছে। অৰুণোদই যুগৰ ঐতিহাসিক পটভূমি শিতানত উল্লেখ কৰা হৈছে যে মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহ আৰু মানৰ আক্ৰমণে অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ কঁকাল ভাঙি পেলাইছিল। সেই সময়ত সমগ্ৰ জাতিটোৱে একপ্ৰকাৰ নিজ প্ৰাণ ৰক্ষাৰ যুঁজত ব্ৰতী থাকিবলগীয়া হোৱাত সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ দিশটোৰ প্ৰতি চকু দিবলৈ কাৰো আহৰি নাছিল।ৰাজনৈতিক দ্বন্দ্ব আৰু সামাজিক অস্থিৰতাই সাহিত্যৰ পথাৰখন ছন পেলাই থৈছিল। সেয়েহে ঊনবিংশ শতিকাৰ প্ৰথম তিনিটা দশকত কোনো ধৰণৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ সাহিত্য ৰচনা হোৱা নাছিল। মাথোন ১৮১৩ চনত মিছনেৰীসকলৰ সহায়ত শ্ৰীৰামপুৰ প্ৰেছৰ পৰা আত্মাৰাম শৰ্মাই কৰা বাইবেলৰ অসমীয়া ভাঙনি ***ধৰ্মপুস্তক*** পুথিখন প্ৰকাশ পায়। এইখনেই ছপাশালত গঢ় লোৱা প্ৰথম অসমীয়া ছপা পুথি। ১৮২৬ চনত বৃটিছৰ অসম আগমনৰ লগে লগে মিছনেৰীসকলৰো প্ৰৱেশ ঘটে। সেয়েহে ঊনবিংশ শতিকাৰ তৃতীয় দশকৰ পাছতহে অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ কিছু উত্তৰণ সাধন হয়। কেইজনমান অসমপ্ৰেমী খ্ৰীষ্টিয়ান মিছনেৰী আৰু থলুৱা লোকৰ প্ৰচেষ্টাত অসমীয়া ভাষাত দুই এক পুথি প্ৰকাশ পায় আৰু একপ্ৰকাৰ নুমাই যোৱা অসমীয়া সাহিত্যৰ বন্তি গছিত কোমল অনলৰ আভা জিলিকি উঠে।

মিছনেৰীসকলে ১৮৪৬ চনত অৰুণোদই কাকতখন প্ৰকাশ কৰে।সেইসময়ৰ পৰা আদালতআৰু পঢ়াশালিত পুনৰ অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰচলন হোৱালৈকে অৰ্থাৎ ১৮৪৬ চনৰ পৰা ১৮৭৩ চনৰ ভিতৰত ৰচিত অসমীয়া সাহিত্যৰাজিক সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই **অৰুণোদই স্তৰ** বুলি অভিহিত কৰিছে। আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে যে প্ৰশাসনিক কাম কাজত সুবিধা হ'ব বুলি ১৯৩৬ চনৰ পৰা ১৮৭৩ চনলৈ অসমৰ আদালতআৰু পঢ়াশালিত বৃটিছ চৰকাৰে বাংলা ভাষা জাপি দিছিল। এই সময়ছোৱাত মিছনেৰীসকলৰ সহযোগত আনন্দৰাম-গুণাভিৰাম-হেমচন্দ্ৰৰ একান্ত প্ৰচেষ্টাত ১৮৭৩ চনত বাংলা অধ্যায়ৰ সমাপ্তি ঘটে আৰু অসমৰ কাছাৰী আৰু পঢ়াশালিত পুনৰ অসমীয়া ভাষাই স্থান লাভ কৰে। সেয়েহে, মহেশ্বৰ নেওগে অৰুণোদই কাকতখন প্ৰকাশৰ সময়ৰ পৰা অসমীয়া ভাষাই হৃত মৰ্যাদা উভতাই পোৱা সময়ছোৱালৈ অৰ্থাৎ ১৮৪৬ চনৰ পৰা ১৮৭৩ চনৰ ভিতৰত ৰচিত অসমীয়া সাহিত্যৰাজিক ***অৰুণোদই* ঃ অসমীয়া ভাষা পুনঃ প্ৰতিষ্ঠাৰ সময়** স্তৰৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰি আলোচনা কৰিছে। তেওঁ ভাষা-সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীৰ ফালৰ পৰা ১৮৭৩ চনটোক মাইলৰ খুটি বুলিও অভিহিত কৰিছে।

অসমত অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰ প্ৰচলন আৰম্ভ হয় ১৮৭৩ চনত। অসমীয়া সাহিত্যত নৱ আলোড়নৰ জোৱাৰ কঢ়িয়াই অনা *জোনাকী* আলোচনীখন প্ৰকাশ হয় ১৮৮৯ চনত। এই দুয়োটা ঘটনাৰ মাজৰ সময়ছোৱাত কেইবাখনো অসমীয়া কাকত আলোচনীৰ জন্ম হয়। আউনীআটি সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ দত্তদেৱ গোস্বামীৰ উদ্যোগত *আসাম বিলাসিনী* (১৮৭১-১৮৮৩), হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ *আসাম নিউজ* (১৮৮২-১৮৮৫), গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ *আসাম-বন্ধু* (১৮৮৫-

১৮৮৬), হৰিনাৰায়ণ বৰাৰ সম্পাদনাত বলিনাৰায়ণ বৰাৰ *মৌ* (১৮৮৬), কৰুণাভিৰাম বৰুৱাৰ *ল'ৰাবন্ধু* (১৮৮৮) আদি আলোচনী এই সময়ছোৱাত প্ৰকাশ হয়। এই আলোচনীসমূহে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভেটিটো দৃঢ় কৰি পৰৱৰ্তী সময়ৰ বাবে বাট কাটি সূচল কৰি তুলিলে। আনহাতে, এই সময়ছোৱাতে হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই মিছনেৰীসকলৰ দ্বাৰা প্ৰৱৰ্তিত বৰ্ণবিন্যাসৰ পৰিৱৰ্তন সাধন কৰি অসমীয়া বৰ্ণবিন্যাসৰ স্বৰূপ নিৰ্মাণ কৰি তুলিছিল। সেয়েহে, অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাস প্ৰণেতা সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই ১৮৭৩ চনৰ পৰা ১৮৮৮ চনলৈ, অসমীয়া সাহিত্যৰ এই গুৰুত্বপূৰ্ণ সময়ছোৱাক **হেমচন্দ্ৰ-গুণাভিৰাম অভ্যুদয়** আৰু **আধুনিক সাহিত্যৰ প্ৰকৃত প্ৰতিষ্ঠাৰ স্তৰ** বুলি নামকৰণ কৰিছে। ইয়াত এই স্তৰটোক **আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য প্ৰতিষ্ঠাৰ স্তৰ** ৰূপে নামকৰণ কৰা হৈছে।

অৰুণোদই যুগৰ এই তিনিওটা স্তৰত ৰচিত সাহিত্য আৰু সাহিত্যিকসকলৰ বিষয়ে তলৰ শাখা-উপশাখাসমূহত আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ২ ঃ অৰুণোদই যুগটোক কেইটা স্তৰত ভাগ কৰা হৈছে? প্ৰতিটো স্তৰৰ ভিত্তি উল্লেখ কৰি স্তৰসমূহৰ চমু পৰিচয় আগবঢ়াওক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

১.৪.১ প্ৰাক্-অৰুণোদয় স্তৰ (১৮২৬-১৮৪৬)

অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী প্ৰণেতাসকলে ১৮২৬ চনৰ পৰা ১৮৪৬ চনলৈ অৰ্থাৎ বৃটিছসকল অসমলৈ প্ৰৱেশ কৰা বৰ্ষটোৰ পৰা *অৰুণোদই* আলোচনী প্ৰকাশ হোৱা বৰ্ষটোলৈ এই বিশ বছৰ কালছোৱাত ৰচিত অসমীয়া সাহিত্যৰাজিক প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰৰ সাহিত্য ৰূপে চিহ্নিত কৰিছে। আগৰ শাখাত উল্লেখ কৰা হৈছে যে, ঊনবিংশ শতিকাৰ প্ৰথম তিনিটা দশকত কোনো ধৰণৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ সাহিত্য ৰচনা হোৱা নাছিল। মাথোন ১৮১৩ চনত মিছনেৰীসকলৰ সহায়ত শ্ৰীৰামপুৰ প্ৰেছৰ পৰা আত্মাৰাম শৰ্মাই কৰা বাইবেলৰ অসমীয়া ভাঙনি ***ধৰ্মপুস্তক*** পুথিখন প্ৰকাশ পায়। তৃতীয় দশকৰ পিছত ১৮৩৯ চনত ৰবিন্চন চাহাবৰ ইংৰাজী ভাষাত লিখা অসমীয়া ব্যাকৰণ পুথিখন প্ৰকাশ পাইছিল। একেদৰে, ১৮৩৯ চনত যদুৰাম ডেকাবৰুৱাৰ *অসমীয়া বঙলা অভিধান*, ১৮৪০ চনত শ্ৰীমতী কট্টাৰৰ (মিষ্টাৰ কট্টাৰৰ পত্নী) *অসমীয়া শব্দাৱলী আৰু খণ্ডবাক্য* আদি ভাষাবিষয়ক গ্ৰন্থ প্ৰকাশ পাইছিল। এই স্তৰত কেইবাখনো বুৰঞ্জী বিষয়ক গ্ৰন্থ প্ৰকাশ পাইছিল। ১৮৩৩ চনত বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপৰ *বেলিমাৰ বুৰঞ্জী*, ১৮৩৮ চনত মণিৰাম বৰভাণ্ডাৰ দেৱানৰ *বুৰঞ্জী বিৱেকৰত্ন*, ১৮৪৪ চনত কাশীনাথ তামুলী ফুকনৰ *অসম বুৰঞ্জী* আদি। উল্লেখযোগ্য যে এই স্তৰতেই ১৮৩৯ চনত হলিৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ *আসাম বুৰঞ্জী* গ্ৰন্থখন প্ৰকাশ পাইছিল যদিও উক্ত গ্ৰন্থখন তেওঁ বাংলা ভাষাতহে

ৰচনা কৰিছিল। এইদৰে প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰত মুষ্টিমেয় কেইগৰাকীমান দেশী-বিদেশী সাহিত্যিকে অসমীয়া সাহিত্যৰ একপ্ৰকাৰ ৰুদ্ধ হৈ পৰা বিকাশৰ যাত্ৰাটোত গতি সঞ্চাৰ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছিল। তলত এই স্তৰৰ সাহিত্যিকসকলৰ চমু পৰিচয় আগবঢ়োৱা হৈছে।

- **আত্মাৰাম শৰ্মা ঃ** আত্মাৰাম শৰ্মা নগাঁৱৰ কলিয়াবৰ অঞ্চলৰ লোক আছিল। শৰ্মাই জগন্নাথ ধাম তীৰ্থ কৰি উভতি অহাৰ পথত শ্ৰীৰামপুৰত খ্ৰীষ্টিয়ান মিছনেৰী উইলিয়াম কেৰিৰ সান্নিধ্য লাভ কৰে আৰু খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মৰ দীক্ষাৰে দীক্ষিত হৈ বিয়াবাৰু কৰাই নিগাজীকৈ থাকে। পৰৱৰ্তী সময়ত উইলিয়াম কেৰিৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি তেওঁ *বাইবেলৰ নিউ টেষ্টামেণ্ট*আৰু পাছত *অ'ল্ড টেষ্টামেণ্ট*অসমীয়ালৈ ভাঙনি কৰে। অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী প্ৰণেতাসকলে অসমীয়া ভাষাত লিখা খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ পুস্তিকাসমূহো আত্মাৰাম শৰ্মায়ে ৰচনা কৰিছিল বুলি ধাৰণা কৰিছিল। গুৱাহাটীলৈ খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ কৰিবলৈ পঠোৱা প্ৰথমজন প্ৰচাৰক জেমছ্ ৰেক আত্মাৰাম শৰ্মায়ে অসমীয়া ভাষাৰ কাৰিকৰী জ্ঞান প্ৰদান কৰি পঠোৱাৰ উল্লেখ পোৱা যায়। আত্মাৰাম শৰ্মাৰ ৰচনাত তৎসম শব্দৰ বহুল প্ৰয়োগ বিচাৰি পোৱা যায়। তেওঁৰ আখৰ জোঁটনিও ব্ৰাউন, ব্ৰন্চন আদি মিছনেৰীসকলতকৈ পৃথক আছিল আৰু মিছনেৰীসকলৰ দৰে যিদৰে কোৱা হয় সেইদৰেই লিখাৰ পক্ষপাতী তেওঁ নাছিল।
- **কাশীনাথ তামুলীফুকন ঃ** কাশীনাথ তামুলীফুকন আছিল অসমৰ শেষ ৰজা পুৰন্দৰ সিংহই বৃটিছৰ পৰা লালবন্দীকৈ লোৱা ৰাজত্ব কালৰ (১৮৩৪-১৮৩৮) ৰাজসভাৰ সভাসদ। পুৰন্দৰ সিংহৰ মৃত্যুৰ পাছত তামুলীফুকনে ইংৰাজৰ অধীনত মুন্সিফ হিচাপেও কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল। তামুলীফুকনে *অসম বুৰঞ্জী*নামৰ বুৰঞ্জী এখন ৰচনা কৰিছিল। শিৱসাগৰৰ আমেৰিকান বেপ্তিষ্ট মিছনেৰীসকলৰ প্ৰেছৰ পৰা ১৮৪৪ চনত এই বুৰঞ্জীখন প্ৰকাশ পাইছিল। *তুংখুঙীয়া বুৰঞ্জী*ৰ প্ৰণেতা শ্ৰীনাথ বৰবৰুৱাৰ পুত্ৰ ৰাধানাথ বৰবৰুৱাই তামুলীফুকনক *অসম বুৰঞ্জী*খন ৰচনা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সহায়ৰ হাত আগবঢ়াইছিল। উল্লেখযোগ্য যে, তামুলীফুকনে প্ৰণয়ন কৰা *অসম বুৰঞ্জী*ৰ আলমতে পৰৱৰ্তী কালত হৰকান্ত শৰ্মা সদাৰামীনে অন্য এখন বুৰঞ্জী *আসাম বুৰঞ্জী* নামেৰে ৰচনা কৰিছিল।
- **বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপ ঃ** আহোম ৰজা পুৰন্দৰ সিংহৰ দ্বিতীয় আমোলত দৈৱজ্ঞ কুলৰ বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপে ৰাজ বৈদ্যৰ দায়িত্ব পালন কৰিছিল। এওঁৰ অন্য এটা নাম বিকাৰাম। বৈদ্যাধিপে পুৰণি কাব্যৰ ৰীতি, পদ, দুলড়ী, ছবি, লেছাৰী, ঝুমুৰা আদি ছন্দত বুৰঞ্জী এখন ৰচনা কৰিছিল। সূৰ্য্য কুমাৰ ভূঞাই এই বুৰঞ্জীখন *বেলিমাৰৰ বুৰঞ্জী*নামেৰে প্ৰকাশ কৰিছিল। বুৰঞ্জীখনত গৌৰীনাথ সিংহৰ পৰা চন্দ্ৰকান্ত সিংহৰ দিনলৈকে আনুমানিক ১৭৯০ চনৰ পৰা ১৮১৯ চনলৈ সংঘটিত ঐতিহাসিক ঘটনাৱলীৰ অবিকৃত আৰু কাব্যসুলভ মধুৰ বিৱৰণ বিচাৰি পোৱা যায়। সূৰ্য্য কুমাৰ

ভূঞাৰ মতে বুৰঞ্জীখনৰ ৰচনা কাল ১৮৩৩ চনৰ পৰা ১৮৪৬ চনৰ ভিতৰত হ'ব লাগে।

জানি থোৱা ভাল

ক) বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপৰ *বেলিমাৰৰ বুৰঞ্জী* আৰু দুতিৰাম হাজৰিকাৰ *কলিভাৰত* দুয়োখন বুৰঞ্জীয়ে ড° সূর্য্য কুমাৰ ভূঞা সম্পাদিত *অসমৰ পদ্য বুৰঞ্জীত* সন্নিৱিষ্ট হৈ আছে।

খ) *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত* প্ৰথম পদ্য বুৰঞ্জী ৰচনা কৰে বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপে। তেওঁৰ বুৰঞ্জীখন হ'ল— *বেলিমাৰৰ বুৰঞ্জী*।

- **মণিৰাম দেৱান ঃ** মণিৰাম দেৱানৰ জন্ম ১৮০৬ চনত শিৱসাগৰত হৈছিল। তেওঁ শিৱসাগৰৰ চাৰিঙৰ ৰাজদত্ত বৰুৱাৰ পুত্ৰ আছিল। আহোম ৰজা পুৰন্দৰ সিংহৰ দ্বিতীয় শাসন কালত মণিৰাম দেৱানে ৰাজসভাসদ ৰূপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল। পাছত বৃটিছ আমোলত মিৰমুঞ্চি আৰু পেচ্‌কাৰৰ দায়িত্বও গ্ৰহণ কৰিছিল আৰু শেষত অসম চাহ কোম্পানীত দেৱান হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল। পিছলৈ তেওঁ নিজাকৈ চাহ বাগিছা খুলিছিল আৰু প্ৰথমজন অসমীয়া চাহ খেতিয়ক হৈছিল। চাহ খেতি আৰু তাৰ ব্যৱসায়ৰ অভিজ্ঞতাই মণিৰামক ইংৰাজসকলৰ ৰাজহ নীতিৰ বিৰুদ্ধে বিদ্রোহী কৰি তুলিছিল। সেয়েহে অসমত বৃটিছ ৰাজত্বৰ অৱসান বিচাৰি কন্দর্পেশ্বৰ সিংহক পুনৰ ৰাজপাটত বহুৱাবলৈ পুৰুষার্থ কৰিছিল। ইংৰাজ বিৰোধী কার্যকলাপত জড়িত হোৱাৰ বাবে ইংৰাজ চৰকাৰে চিপাহী বিদ্রোহত সংশ্লিষ্ট বুলি মণিৰাম দেৱানক ১৮৫৮ চনত মৃত্যুদণ্ড বিহে। মণিৰাম দেৱানে কেইবাটাও খণ্ডত বিভক্ত *বুৰঞ্জীবিবেক ৰত্ন* নামৰ বুৰঞ্জী পুথি ৰচনা কৰাৰ সন্ভেদ পোৱা যায়। অৱশ্যে পুথিখনৰ কেৱল দ্বিতীয় খণ্ডটোহে এতিয়ালৈ উদ্ধাৰ হৈছে। ১৮৩৮ চনত ৰচিত উক্ত খণ্ডটোত অসমৰ ৰাজনৈতিক, সামাজিক, ধার্মিক আৰু অর্থনৈতিক অৱস্থা সম্পর্কে গভীৰ তথ্য আৰু জ্ঞানৰ পৰিচয় পোৱা যায়। প্ৰাচীন অসমৰ ধর্ম তথা সমাজ, জাতি আৰু বর্ণ, আহোমৰ শাসন পদ্ধতিৰ বিভিন্ন দিশ, বৈষ্ণৱ পন্থা তথা সত্ৰৰ উৎপত্তি, শাক্তসকলৰ 'আগমোক্ত মার্গ'ৰ প্ৰচাৰ, মোৱামৰীয়া বিদ্রোহ আৰু মানৰ দিনৰ ভালেমান কথা এই বুৰঞ্জীখনত লিপিবদ্ধ হৈছে।
- **যদুৰাম ডেকাবৰুৱা ঃ** যদুৰাম ডেকাবৰুৱাৰ জন্ম হৈছিল ১৮০১ চনত যোৰহাটত। তেওঁৰ পিতৃৰ নাম আছিল কৃষ্ণদাস ভৰালী। চন্দ্রকান্ত সিংহ আৰু পুৰন্দৰ সিংহৰ ৰাজশাসনত বিষয়া ৰূপে বিষয় ভোগ কৰি পাছত ইংৰাজ শাসকৰ তলত মুন্সিফ ৰূপে কার্যনিৰ্বাহ কৰি অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে। যদুৰাম ডেকাবৰুৱাই কলিকতাৰ পৰা প্ৰকাশিত বিভিন্ন আলোচনীত আৰু *অৰুণোদইত* প্ৰৱন্ধপাতি লিখিছিল। তেওঁৰ

জীৱনৰ উল্লেখযোগ্য কৃতি হ'ল বঙলা-অসমীয়া অভিধান। ১৯৩৯ চনত তেওঁ এই অভিধানখন প্ৰণয়ন কৰি কৰ্ণেল জেনকিঞ্চৰ হাতত অৰ্পণ কৰিছিল। অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী প্ৰণেতা সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই অনুমান কৰিছে যে ডেকাবৰুৱাৰ *বঙলা-অসমীয়া অভিধান*খনৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়েই সম্ভৱতঃ পৰৱৰ্তী কালত মাইল্চ ব্ৰন্সন চাহাবে তেওঁৰ অভিধানখন সম্পূৰ্ণ কৰিছিল।

এনেদৰে প্ৰাক্-অৰুণোদই কালত বিভিন্ন প্ৰৱন্ধ পাতি আৰু পুথি প্ৰকাশ হৈছিল যদিও ক্ষীণকৈ বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ ধাৰা এটিও চলি আছিল। এই সময়ছোৱাতে ঘনশ্যাম খাৰঘৰীয়া ফুকনে *কল্কিপুৰাণ*ৰ অসমীয়া অনুবাদ কৰে, পৰশুৰাম দ্বিজে *ধৰ্মপুৰাণ* আৰু *বিষ্ণুপুৰাণ*ৰ পদ অসমীয়ালৈ ভাঙনি কৰে। একেদৰে পৰশুৰাম দ্বিজে *শ্ৰীকেলিৰহস্য* ৰচনা কৰে। দুতিৰাম হাজৰিকাৰ *কলিভাৰত বুৰঞ্জী* নামৰ বুৰঞ্জী পুথিখনো এই স্তৰৰে ৰচনা। উক্ত বুৰঞ্জীখন ছন্দত ৰচিত আৰু মুক্তাৱলী, লেছাৰী আদি ছন্দৰ প্ৰয়োগ ইয়াত আছে।

এইদৰে প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰত অতি নগণ্য সংখ্যক সৃষ্টিৰাজিৰে হ'লেও চতুৰ্দশ শতিকাৰ পৰাই প্ৰৱাহমান হৈ থকা অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশ সূত্ৰডাল অসমীয়া সাহিত্যিকৰ আপ্ৰাণ চেষ্টাত কোনো প্ৰকাৰে ছিঙি নোযোৱাকৈ থাকিল।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৩ ঃ 'প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰ'ত কোন কোন উল্লেখযোগ্য সাহিত্যিকে অসমীয়া সাহিত্যিলৈ বৰঙণি আগবঢ়াইছিল? এই স্তৰত ৰচিত অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কীয় পুথিবোৰৰ এটি পৰিচয় দাঙি ধৰক।

(২০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

১.৪.২ *অৰুনোদই* ঃ অসমীয়া ভাষাৰ পুনঃ প্ৰতিষ্ঠাৰ স্তৰ

মিছনেৰীসকলৰ উদ্যোগত ১৮৪৬চনৰ জানুৱাৰী মাহত শিৱসাগৰৰ পৰা প্ৰথম অসমীয়া সংবাদ-পত্ৰ, আলোচনী *অৰুণোদই*প্ৰকাশ পায়। অসমীয়া মানুহৰ মনৰ মাজত সোমাই খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰাটোৱেই আলোচনীখনৰ মুখ্য উদ্দেশ্য আছিল। যদিও আলোচনীখনে খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰাত বৰ সফল হ'ব পৰা নাছিল তথাপি দিনে দিনে বাঢ়ি যোৱা পাঠকৰ সংখ্যাই মিছনেৰীসকলক যথেষ্ট উৎসাহিত কৰিছিল। বিভিন্ন কাৰণত সেই সময়ত অসমীয়া সমাজত *অৰুণোদই*কাকতে জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। আনকি অসমীয়া ভাষাৰ কোনো জ্ঞান নথকা ইংৰাজী ভাষীসকলেও এই সুযোগতে অসমীয়া ভাষা শিকিবলৈ যত্নপৰ হৈছিল। বিশেষকৈ ভাষাৰ নতুন প্ৰয়োগ আৰু ব্যাকৰণগত ৰূপ, বাক্যগঠন ৰীতিয়ে এই ক্ষেত্ৰত অধিক প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল।

ধর্ম প্রচাৰত সফল হ'ব নোৱাৰিলেও অৰুণোদইয়ে অসমীয়া সাহিত্যৰ আধুনিকতাৰ ভেটিটো নির্মাণ কৰিছিল। এই আলোচনীৰ জৰিয়তেই অসমীয়া গদ্যই আধুনিক ৰূপ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। আলোচনীখনত প্রকাশ হোৱা বিভিন্ন প্রবন্ধই অসমীয়া গদ্যৰ ভাব প্রকাশৰ স্বৰূপটোক শক্তিশালী কৰি তোলে। *অৰুণোদই*ৰ আগতে যিবোৰ গদ্য প্রকাশ হৈছিল সেইবোৰত অসমীয়া গদ্যশৈলীৰ কিশলয় ৰূপটোহে দেখা পোৱা গৈছিল। *অৰুণোদই*ত অসমীয়া গদ্যই ক্রমান্বয়ে বিকাশৰ ফালে অগ্রসৰ হৈছিল।

জানি থোৱা ভাল

বৃটিছ অধিকৃত ভাৰতৰ কেৱল অসমতেই ***অৰুণোদই***নামেৰে আলোচনী বা সংবাদ-পত্র প্রকাশ হোৱা নাছিল। ১৮৩৯ চনত এই নামেৰে এখন বাংলা আলোচনীও ওলাইছিল। আলোচনীখনৰ সম্পাদক আছিল জগতনাৰায়ণ মুখার্জী। ১৮৪৮ চনত একেটা নামেৰে পঞ্চানন বানার্জী নামৰ এজনে সাপ্তাহিক কাকত এখন উলিয়াইছিল। ১৮৬৬ চনতো *অৰুণোদই* নামেৰে এখন কাকত ছপা হৈছিল। মিছনেৰীসকলৰ প্রচেষ্টাতে ওডিআ ভাষাতো *অৰুণোদই*নামৰ সংবাদ-পত্র এখন প্রকাশ পাইছিল। অৱশ্যে এই কাকতখনৰ আয়ুস আছিল মাত্র তিনি বছৰ।

*অৰুণোদই*কাকতখন কিমানদিন চলিছিল সেই সম্পর্কে উপযুক্ত তথ্য পোৱা নাযায়। ১৮৮২ চনত শিৱসাগৰৰ মিছন প্রেছৰ যন্ত্র ই. ডব্লিউ. ক্লার্কে বেছি দিয়া বুলি এটি তথ্য পোৱা যায়। ১৮৪৬ চনৰ পৰা ১৮৮০ চনলৈকে *অৰুণোদই*ৰ সম্পাদকসকলৰ নামো স্পষ্টকৈ ক'ব পৰা নাযায়। ওলিভাৰ ও. টি. কট্টাৰে প্রকাশক আৰু মুদ্রণৰ কাম কৰিছিল। গতিকে কাকতখনত তেওঁৰ নামটিহে প্রকাশ হৈ ওলাইছিল। ১৮৫০ চনৰ শেষৰ ফালেহে কাকতখনত ড°নাথান ব্রাউনৰ নামটি সম্পাদক হিচাপে প্রকাশ কৰিছে। প্রকাশক আৰু মুদ্রক হিচাপে ও. টি. কট্টাৰৰ নাম থকা বাবে তেওঁকেই প্রথম সম্পাদক বুলি বহুতে ভুল কৰে। মুঠতে কাকতখনৰ প্রথম নটা বছৰ নাথান ব্রাউনেই আছিল। ইয়াৰ পিচত ক্রমে এ. হাও ডেনফোর্থ, ছেমুৱেল এম হোৱাইটনিং, উইলিয়াম ৰার্ড, এডৰার্ড ডব্লিউ, ক্লার্ক, শ্রীমতী ৰার্ড, এ. কে. গার্নি ইত্যাদিয়ে সম্পাদকৰ দায়িত্ব বহন কৰে। আনহাতে, *অৰুণোদই* প্রকাশৰ ১৫ বছৰ পিছত অর্থাৎ ১৮৬১ চনৰ জানুৱাৰীৰ পৰা *অৰুণোদই*ৰ সলনি কাকতখনৰ নামটো *অৰুণোদয়* হয়। কাকতখনৰ প্রতি সংখ্যাতে ১৬ৰ পৰা ২৪ পিঠিলৈ আছিল। কাকতখনৰ বছৰেকীয়া বৰঙণি আছিল এটকা। ১৮৬৭ খ্রীঃত ইয়াৰ গ্রাহক ৭০০ মান হৈছিল। কাকতখনৰ শিৰোনামা এনেদৰে লিখা হৈছিল— "*অৰুণোদই* সম্বাদ-পত্র। প্রথম ছোআ মোঃ শিবসাগৰ জানোআৰি ১৮৪৬ খ্রিষ্ট অঃ সঁক। ১ নম্বৰ।"

খ্রীষ্টিয়ান ধর্ম প্রচাৰ কৰাটোৱেই *অৰুণোদই*ৰ মূল উদ্দেশ্য আছিল যদিও আলোচনীখনত অন্যান্য বিভিন্ন বিষয়ৰ প্রবন্ধ প্রকাশ পাইছিল। কিয়নো *অৰুণোদই*খন

আছিল Monthly Magazine, devoted to religion, science and general intelligence। সেয়েহে এই আলোচনীখনত অনেক দেশৰ সংবাদ প্রদান, বিভিন্ন দেশৰ প্রসিদ্ধ ঐতিহাসিক ঘটনাৰ পৰিচয়, প্রকৃত অধ্যয়ন, নৈতিক শিক্ষা, হিন্দুস্তানৰ বিৱৰণ, অসমত সেই সময়ত ঘটা কিছুমান ঘটনা, চুটি সাধু, জীৱনী, ভূগোল বিষয়ক ৰচনা, বৈজ্ঞানিক আৱিস্কাৰ আদি প্রকৃতিৰ ৰচনা প্রকাশ পাইছিল। অসমীয়া নাটক আৰু উপন্যাসৰ প্রথম প্রাথমিক স্বৰূপটোও অৰুণোদইতে প্রকাশ পাইছিল। *অৰুণোদই*য়ে আলোচনী আৰু বাতৰি কাকত দুয়োটাৰ কাম কৰিছিল। দেশ বিদেশৰ তথ্যপূর্ণ ভাঙনিৰ উপৰিও পুৰণি অসমীয়া বুৰঞ্জী আৰু জ্ঞানৰ পুথি ছোৱা-ছোৱাকৈ ইয়াত প্রকাশ পাইছিল। আলোচনীখনত স্থান বিশেষে চিত্র সংযোগ কৰি আকর্ষণীয় কৰি তোলাৰো যত্ন কৰা হৈছিল। মূলতঃ বৈষ্ণৱ গণ্ডীৰ সাহিত্য চর্চাতে সীমাবদ্ধ থকা অসমীয়া মানুহক *অৰুণোদই*য়ে নতুন নতুন বিষয় আৰু ধ্যান ধাৰণাৰে উদ্বেলিত কৰি তুলিছিল।

অৰুণোদই সংবাদ-পত্রখনত প্রবন্ধৰ লগতে কিছু সংখ্যক কবিতাও প্রকাশ পাইছিল। এই কবিতাবোৰৰ অধিকাংশই নিধিৰাম ফাৰৱেলে ৰচনা কৰা। তেওঁ ৰচনা কৰা কবিতা কিছুমান হ'ল— নিস্তাৰৰ উপাই, ঈশ্বৰৰ দশম আখ্যা, স্বর্গৰ বিৱৰণ, নৰকৰ বিৱৰণ, বিনই বচন, প্রভু যীচুখ্রীষ্টৰ অৱতাৰ বিৱৰণ, কামাখ্যাৰ বিৱৰণ আদি। *অৰুণোদই*ত প্রকাশ পোৱা নিধিৰাম ফাৰৱেলৰ কবিতাবোৰ আছিল খ্রীষ্টিয়ান ধর্মৰ আদর্শ প্রকাশক। *অৰুণোদই*ত প্রকাশ পোৱা অন্য কিছুমান কবিতা হ'ল— দয়াৰাম চেটিয়াৰ চপাখানাৰ বিৱৰণ, মুন্সি কেফায়ৎ উল্লাৰ জ্ঞানী-অজ্ঞানীৰ চৰিত্র বর্ণনা, কিনাৰাম সত্রিয়াৰ কলিকতাৰ সুখিয়াতি, পূর্ণানন্দ গোহাঁইৰ বিবেচনাৰ গুণ আদি। এই কবিতাবোৰত বৈষ্ণৱ ঠাঁচ আৰু পাশ্চাত্য ৰীতিৰ মিশ্রিত আবেদন বিচাৰি পোৱা যায়। এই কবিতাবোৰৰ বিষয়বস্তু বৰ গভীৰ নাছিল। বিভিন্ন ঠাই, তীর্থস্থানৰ বর্ণনা আৰু চাৰিত্রিক বর্ণনাই অধিকাংশ কবিতাৰ বিষয়বস্তু আছিল। একেদৰে কবিতাবোৰত প্রকাশিত ভাববস্তুও আছিল তৰল প্রকৃতিৰ। কবিতাবোৰত থকা আংগিকগত দুর্বলতাই কবিতাবোৰৰ সাহিত্যিক সুষমা বিনষ্ট কৰিছিল। সেয়ে হ'লেও কবিতাবোৰৰ ঐতিহাসিক মূল্য নুই কৰিব নোৱাৰি। *অৰুণোদই*ত প্রকাশিত অসমীয়া কবিতাবোৰেই পৰৱর্তী কালৰ অসমীয়া কবিতাৰ বাট পোনাইছিল। এইবোৰ কবিতাৰ ভেটিতেই নতুন অসমীয়া কবিতাৰ চর্চা আৰম্ভ হৈছিল।

মিছনেৰীসকলে যত্ন কৰি অসমীয়া ভাষা শিকি লৈছিল যদিও তেওঁলোকৰ ভাষা আছিল সৰল আৰু কথিত ভাষাৰ ওচৰ চপা। তেওঁলোকে অসমীয়া ভাষাৰ জতুৱা ঠাঁচটো বিশুদ্ধ ৰূপত আয়ত্ত কৰিব পৰা নাছিল। সেয়েহে, মিছনেৰীসকলৰ গদ্যৰীতি সৰল আৰু বর্ণবিন্যাস প্রণালী আছিল উচ্চাৰণগত। তেওঁলোকে যুক্তধ্বনিবোৰ ভাঙি কোমল কৰি লৈছিল। শ, ষ আৰু স ৰ পৰিৱর্তে কেৱল স, য, জ আৰু ঝ ৰ ঠাইত কেৱল জ, চ আৰু ছ ৰ ভিতৰত কেৱল চ বর্ণটো ব্যৱহাৰ কৰিছিল। মূর্ধন্য ধ্বনিবোৰ বাদ দিছিল আৰু কেৱল দন্ত্য ধ্বনিসমূহ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। ক্ষ ৰ ঠাইত খ্য, জ্ঞ-ৰ ঠাইত

গ্য, দ্-ৰ ঠাইত দ্রি ব্যৱহাৰ কৰিছিল। কথিত অসমীয়াৰ গুণ অনুসৰিয়েই মিছনেৰীসকলে নিজৰ গদ্যত দীৰ্ঘ স্বৰৰ ব্যৱহাৰ কৰা নাছিল। মিছনেৰীসকলৰ মাতৃভাষা ইংৰাজী হোৱা বাবে তেওঁলোকে লিখা অসমীয়া গদ্যৰ বাক্যবিন্যাস ইংৰাজী অনুগামী হৈছিল। সেয়েহে গদ্যবোৰ বিজতৰীয়া আৰু আচহুৱা ধৰণৰ আছিল। অৱশ্যে গাঁথনিক দুৰ্বলতা থাকিলেও অৰুণোদইৰ গদ্যৰ মাজেৰেই অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰকৃত আধুনিক গদ্যৰ বিকাশৰ ধাৰাই পাতনি মেলিছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই অৰুণোদইৰ গদ্যকে আধাৰ ৰূপে লৈ অসমীয়া গদ্যক সংস্কৃতানুগামী কৰি স্থিৰ ৰূপ এটা নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি দিয়ে।

এনেদৰে আলোচনা কৰিলে দেখা যায় যে যদিও মিছনেৰীসকল সম্ৰাজ্যবাদী ইংৰাজসকলৰেই সঙ্গী আছিল আৰু মূলতঃ খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰাটোৱেই তেওঁলোকৰ মুখ্য উদ্দেশ্য আছিল, তথাপি অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতিলৈ তেওঁলোকৰ অৱদান চিৰস্মৰণীয়। মিছনেৰীসকলৰ অৱদানসমূহ তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে দেখুৱাব পাৰি—

১) মিছনেৰীসকলে বৃটিছ চৰকাৰৰ লগত যুঁজ দি অসমীয়া ভাষাক পঢ়াশালি আৰু আদালতত পুনৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰাত সহায় কৰিলে। কলিকতাৰ সদৰ দেৱানী আদালতৰ জজ মোফাট মিল্চ চাহাবৰ আগত এত্লা দাখিল কৰোঁতে, ৰবিন্সন চাহাবৰ অসমীয়া ভাষা প্ৰচলন বিৰোধী অভিমতৰ বিৰুদ্ধে তীব্ৰ প্ৰতিবাদ জনাই অসমীয়া ভাষাৰ স্বতন্ত্ৰতা প্ৰমাণ কৰোঁতে আৰু অসমীয়া জনসাধাৰণৰ উন্নতি যে মাতৃভাষাৰ যোগেদি লাভ কৰা শিক্ষাৰ পৰাহে সম্ভৱ এই কথা পদে-প্ৰমাণে ব্যাখ্যা কৰোঁতে মিছনেৰীসকলে যি অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিলে তাৰ কাৰণে অসমীয়া ভাষী লোক তেওঁলোকৰ ওচৰত ঋণী হৈ ৰ'ল।

২) মিছনেৰীসকলে অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ, অভিধান, পাঠ্যপুথি ৰচনা কৰি অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ ভেটি সুদৃঢ় কৰিলে। অভিধান, ব্যাকৰণ, পাঠ্যপুথি অবিহনে কোনো ভাষা আয়ত্ব কৰা আৰু সাহিত্য ৰচনা কৰা সম্ভৱ নহয়। যদিও মিছনেৰীসকলে খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰাৰ সুবিধাৰ্থেই এইবোৰ ৰচনা কৰিছিল তথাপি পৰোক্ষ ৰূপে ইবোৰে অসমীয়া ভাষাৰ যুগজয়ী উপকাৰ সাধন কৰিলে।

৩) মিছনেৰীসকলৰ কৃপাতেই অসমীয়া ভাষাত প্ৰথম আলোচনী-বাতৰি কাকত প্ৰকাশ হয়। ফলস্বৰূপে বহির্বিশ্বৰ লগত সম্পৰ্কহীন অসমীয়া মানুহে পাশ্চাত্য জগতৰ সংবাদ লাভ কৰিলে।

৪) মিছনেৰীসকলে পুৰণি জ্ঞান-বিজ্ঞান তথা বুৰঞ্জীৰ পুথি সংগ্ৰহ কৰি সেইবোৰক ছপা ৰূপ দিছিল। এয়াই পুৰণি পুথি সংগ্ৰহ আৰু সংৰক্ষণৰ প্ৰথম প্ৰচেষ্টা আছিল। মিছনেৰীসকলে সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা নকৰাহেঁতেন হয়তো বহুতো অসমীয়া পুথি কালৰ বুকুত বিলুপ্ত হৈ গ'লহেঁতেন। আনহাতে, এই সংৰক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াই অসমীয়া মানুহক দুষ্প্ৰাপ্য আৰু মূল্যবান সম্পদৰ সংৰক্ষণৰ প্ৰকাৰ আৰু প্ৰয়োজনীয়তাৰ জ্ঞান দিলে।

৫) মিছনেৰীসকলে অসমীয়া ভাষাৰ শব্দাৱলীত নতুন পোহৰ পেলালে। ইংৰাজী শব্দৰ ভাব লৈ অসমীয়াত নতুন নতুন শব্দৰ সৃষ্টি কৰিলে, যেনে— ইংৰাজী switzerland নামটোৰ বাবে অসমীয়াত জুপিতৰাৰ দেশ, ইংৰাজী ice শব্দটোৰ বাবে পানীশিল আদি শব্দ গঠন কৰিলে।অসমীয়া ভাষাৰ যিবোৰ মিঠা মিঠা শুৱলা শব্দ ব্যৱহাৰ নকৰাত মামৰে ধৰিছিল, তেওঁলোকে সেইবোৰ শব্দ পুনৰ ব্যৱহাৰৰ উপযোগী কৰি তুলিলে।

৬) মিছনেৰীসকলে অসমীয়া ভাষাক এটা নতুন সুৰ শিকাই থৈ গ'ল, সেই সুৰ পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ নিজা সম্পত্তি। মিছনেৰী চাহাবসকলে সাত সাগৰ তেৰ নদী পাৰ হৈ আহি ভাৰতৰ কোনো ভাষাই আগতে নজনা, নুশুনা সেই সুৰ শিকাই দিলেহি। এই সুৰ আছিল পাশ্চাত্য ভাৱধাৰাৰ সুৰ। সমগ্ৰ নব্য ভাৰতীয় আৰ্য ভাষাত এতিয়া এই সুৰৰেই স্বৰ-তালৰ গুঞ্জন শুনিবলৈ পোৱা যায়।

৭) মিছনেৰীসকলৰ প্ৰচেষ্টাতেই আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন, নিধিৰাম ফাৰৱেল, যদুৰাম ডেকাবৰুৱা, হেমচন্দ্ৰ-গুণাভিৰামৰ দৰে দেশহিতৈষী ডেকাই সাহিত্য ৰচনাৰ অনুপ্ৰেৰণা আৰু সুযোগ লাভ কৰিছিল। সেইসকল ডেকাৰ সাহিত্য চৰ্চাৰ মাধ্যমেৰেই অসমীয়া সাহিত্যৰ ভৱিষ্যতৰ বাট পকী হৈ ৰ'ল।

৮) মিছনেৰীসকলৰ অনুগ্ৰহতেই অসমৰ ঠায়ে ঠায়ে পঢ়াশালি স্থাপন হ'ল আৰু অসমীয়া সৰ্বসাধাৰণে নতুন শিক্ষাৰে দীক্ষিত হৈ অসমী আইক সেৱাৰ সুযোগ লাভ কৰিলে।

৯) মুদ্ৰাযন্ত্ৰৰ স্থাপন মিছনেৰীসকলৰ অবিস্মৰণীয় কাম। মুদ্ৰাযন্ত্ৰই শিক্ষা আৰু মনন চৰ্চাক যুগজোৰা বন্ধনৰ পৰা মুক্তি দিলে। মিছনেৰীসকলে অসমীয়া আখৰত অসমীয়া কিতাপ ছপা কৰি আধুনিক যুগৰ আৰম্ভণি ঘোষণা কৰিলে।

আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে যে মিছনেৰীসকলে *অৰুণোদই* সংবাদ-পত্ৰ প্ৰকাশ কৰি অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ পথাৰখন আৰু সমাজ জীৱনলৈ অভূতপূৰ্ব অৱিহণা আগবঢ়াই গৈছে। *অৰুণোদই* আলোচনীখনৰ অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য-সমাজলৈ সুদূৰ প্ৰসাৰি প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল আৰু সেয়েহে অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত এই কাকতখনৰ স্থান অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। এই ছেগতে *অৰুণোদই*ৰ অৱদান সম্পৰ্কে চমুকৈ উল্লেখ কৰিব পাৰি।

অৰুণোদই হ'ল অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীৰ প্ৰথম সংবাদ-পত্ৰ বা আলোচনী। মিছনেৰীসকলে আৰম্ভণিতে খ্ৰীষ্টধৰ্ম প্ৰচাৰৰ উদ্দেশ্যেই যদিওবা এই কাকতখন প্ৰকাশ কৰিছিল, তথাপি পিছলৈ এই কাকতখনৰ সহযোগতেই অসমীয়া ভাষাই প্ৰাণপ্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিছিল। প্ৰথম সংবাদ-পত্ৰ বা আলোচনী হিচাপে অসমীয়া সাহিত্য জগতলৈ *অৰুণোদই*য়ে যি অৱদান আগবঢ়াইছে সেয়া চিৰস্মৰণীয়।

১) মিছনেৰীসকলে ইংৰাজ শাসনৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ দি অসমীয়া ভাষাক অসমৰ পঢ়াশালি আৰু আদালতত পুনৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰাত সহায় কৰিলে। লগতে অসমীয়া ভাষাৰ স্বতন্ত্ৰতাও প্ৰমাণ কৰিলে।

২) *অৰুণোদই* হ'ল প্ৰথম সংবাদ-পত্ৰ তথা আলোচনী। অসমীয়া সাহিত্যত এই কাকতখনেই প্ৰথম সাংবাদিকতাৰ দিশ মুকলি কৰে। ইয়াৰ যোগেদিহে সাংবাদিকতাৰ ব্যৱসায়িক মানসিকতাৰ প্ৰভাৱ লাভ কৰে।

৩) *অৰুণোদই* কাকত প্ৰকাশ হোৱাৰ আগতে অসমীয়া সাহিত্যত চৰিত সাহিত্য, বুৰঞ্জী সাহিত্য আৰু জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ আদিৰ কথা থাকিলেও বিশেষকৈ *ৰামায়ণ*, *মহাভাৰতৰ* কাহিনী লৈ ধৰ্মবিষয়ক পুথি ৰচিত হৈছিল। কিন্তু *অৰুণোদইৰ* প্ৰকাশে সেই ধৰ্মীয় নীতি অৱহেলা কৰা নাছিল যদিও লৌকিক বিষয়বস্তুও সেই সময়ত প্ৰকাশ লাভ কৰিছিল। লগতে দেশ-বিদেশৰ জ্ঞান ভাণ্ডাৰৰ সন্ধেদ দিছিল আৰু এখন বহল জগতৰ লগত অসমবাসীক পৰিচয় কৰাইছিল।

৪) *অৰুণোদইৰ* সহায়তে অসমীয়া সাহিত্যই পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ নতুন ভাবধাৰাৰ সৈতে একাত্ম হ'বলৈ সুযোগ লাভ কৰে। পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ আদৰ্শত অসমীয়া সাহিত্যও নতুনত্বৰ (আধুনিকতাৰ) ফালে ধাৱমান হোৱা পৰিলক্ষিত হয়।

৫) *অৰুণোদইৰ* যোগেদিয়েই অসমীয়া সাহিত্যানুৰাগী ডেকাই সাহিত্যত মনোনিৱেশ কৰিবলৈ সুবিধা লাভ কৰে। সেইসকলৰ ভিতৰত আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন, নিধিলিবাই ফাৰোৱেল আদি উল্লেখযোগ্য। ইয়াৰ উপৰি *অৰুণোদইয়ে* প্ৰভাৱিত কৰা সাহিত্যিক গুণাভিৰাম বৰুৱা, হেমচন্দৰ বৰুৱাকে ধৰি তেওঁলোকৰ সমসাময়িক সাহিত্যিকসকলৰ নামো লেখত ল'বলগীয়া।

৬) ভাষা আৰু সাহিত্যৰ মাজত ওতঃপ্ৰোত সম্পৰ্ক আছে। ভাষাই বিভিন্ন পৰিৱেশ আৰু পৰিস্থিতিত পৰিৱৰ্তন লাভ কৰে। *অৰুণোদইৰ* যোগেদি অসমীয়া ভাষাই নতুনত্ব লাভ কৰে। নতুনকৈ সৃষ্টি হোৱা কিছুমান শব্দ আৰু পাশ্চাত্য প্ৰভাৱে অসমীয়া ভাষা ৰীতিৰ ক্ষেত্ৰত পৰিৱৰ্তন আনে। মিছনেৰীসকলে অসমীয়া ভাষাক নতুন সুৰ শিকাই থৈ যোৱা বুলি পণ্ডিত হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীয়েও স্বীকাৰ কৰিছে।

৭) *অৰুণোদইৰ* প্ৰভাৱৰ ফলতে ঊনবিংশ শতিকাৰ অষ্টম দশকৰ ভিতৰত বহুকেইখন সংবাদ পত্ৰ আলোচনীয়ে জন্মলাভ কৰে। সেইসমূহৰ ভিতৰত *আসাম বিলাসিনী*, *আসাম দৰ্পণ*, *আসাম দীপিকা* আৰু *চন্দ্ৰোদয়* আদি আলোচনী উল্লেখযোগ্য। *অৰুণোদইৰ* প্ৰকাশ বন্ধ হোৱাৰ পিছতে ঊনবিংশ শতিকাৰে নৱম দশকৰ ভিতৰত *আসাম নিউজ*, *আসাম বন্ধু* আদি আলোচনী প্ৰকাশ পায়। *অৰুণোদয়ে* দি থৈ যোৱা এই সংবাদ-পত্ৰৰ পৰম্পৰাই *জোনাকী* কাকতৰো বাট মুকলি কৰি দিয়ে।

৮) *অৰুণোদই* কাকততে অসমীয়া সাহিত্যৰ পুৰণি পুথি উদ্ধাৰ আৰু তাৰ প্ৰকাশ হৈছিল। মিছনেৰীসকলে তেওঁলোকৰ প্ৰেছতে পুৰণি জ্ঞান-বিজ্ঞান আৰু বুৰঞ্জীৰ পুথি সংগ্ৰহ কৰি প্ৰকাশ কৰিছিল। *অৰুণোদইৰ* পাততে এইসমূহ প্ৰকাশ নহ'লে হয়তো প্ৰাচীন পুথিসমূহ কেতিয়াবাই কালৰ সোঁতত নাইকিয়া হৈ গ'লহেঁতেন। *অৰুণোদইয়ে* পুৰণি পুথি সংগ্ৰহৰ এক নতুন দিশৰ উন্মোচন কৰি থৈ গ'ল।

জানি থোৱা ভাল

মিছনেৰী তথা *অৰুণোদই*ৰ জৰিয়তেই অসমীয়া গদ্যলৈ নানাবিধ যতি-চিহ্নৰ আগমন হয়। মধ্যযুগৰ অসমীয়া সাহিত্যত কেৱল দাড়ি (।) আৰু পূৰ্ণচ্ছেদ (।।)ৰ ব্যৱহাৰ আছিল। মিছনেৰীসকলেহে অসমীয়া সাহিত্যত পোনপ্ৰথমে যতি-চিহ্নৰ ব্যৱহাৰৰ আৰম্ভ কৰে। ১৮৫৩ চনৰ নৱেম্বৰ সংখ্যা *অৰুণোদই*ত জনৈক পুৰ্ণানন্দ শৰ্মাই *ভাল ৰূপে কাকত পঢ়াৰ নিয়ম* শীৰ্ষক লিখাটোত *চিনৰ বিৱৰণত* এক মাত্ৰ যতি (,), দ্বিমাত্ৰ (;), চেদ (।), পূৰ্ণ চেদ (।।), প্ৰশ্নাৰ্থ মাত্ৰ (?), আবেগ মাত্ৰ (।), প্ৰখ্যেপ চিন (“ ”), দ্বিধেনু ৰেখা (()), সাংযুক্তিক চিন (-) এই নবিধ যতি চিহ্নৰ কথা উদাহৰণসহ ব্যাখ্যা কৰি দেখুৱাইছে।

*অৰুণোদই*কাকত আৰু সেই সময়ত প্ৰকাশিত ৰচনাসমূহত মিছনেৰীসকলে অসমীয়া ভাষাকে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। *অৰুণোদই* কাকতৰ জৰিয়তে তেওঁলোকে এক নতুন গদ্যশৈলীৰো সৃষ্টি কৰিছিল। ধৰ্মপ্ৰচাৰৰ উদ্দেশ্য লৈ অহা খ্ৰীষ্টান মিছনেৰীসকলে প্ৰথমে ভাষাটোৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়ে। যিহেতু তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰে যে মাতৃভাষাত ধৰ্মপ্ৰচাৰ কৰিলে জনসমাজত ধৰ্মই প্ৰসাৰতা লাভ কৰিব। কিন্তু তেওঁলোকক ভাষাৰ বেমেজালিয়ে কিছু হ'লেও সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। তথাপি ভাষাৰ বেমেজালিৰ মাজতো তেওঁলোকে অসমীয়া ভাষাৰ স্বতন্ত্ৰতাৰ দাবীত উঠি-পৰি লাগিছিল। ধৰ্মপ্ৰচাৰৰ খাতিৰতে তেওঁলোকে প্ৰথমে অসমীয়া ভাষা শিকি লৈছিল। ভাষা এটা আয়ত্ত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকে যত্নৰ কোনো ত্ৰুটি কৰা নাছিল। তথাপি বিদেশী ভাষা এটিক ইমান সোনকালে শিকি শুদ্ধভাৱে প্ৰকাশ কৰাটো সহজসাধ্য নাছিল। তেওঁলোকৰ ভাষাৰ মাজত খুঁত ৰৈ যোৱাটো স্বাভাৱিক। তেওঁলোকে অসমীয়া ভাষাৰ কথিত ৰূপটোৰ উচ্চাৰণ পদ্ধতি অনুসৰি বাক্য গঠন কৰিছিল যদিও ইংৰাজী ভাষাৰ প্ৰভাৱৰ ফলত নিভাঁজ শুদ্ধ অসমীয়া বাক্যৰ সৃষ্টি হোৱা নাছিল। শব্দসমূহৰ উচ্চাৰণৰ ক্ষেত্ৰত অসুবিধা পোৱাৰ সময়ত তেওঁলোকে ইংৰাজী শব্দ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। কিছু ঠাইত বিদেশী শব্দ ব্যৱহাৰ কৰি অসমীয়া প্ৰতিশব্দটো বহলাই আলোচনা কৰিছিল। এনে ধৰণৰ গদ্যশৈলীৰে *অৰুণোদই*কাকততো বিভিন্ন ৰচনা প্ৰকাশ হৈছিল। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ নতুন বাক্যবিন্যাস ৰীতি প্ৰৱৰ্তন হোৱাৰ পিছত এই গদ্যৰীতিৰ পৰিৱৰ্তন হ'ল। মিছনেৰীসকলে ব্যৱহাৰ কৰা এই নতুন গদ্যৰীতিৰ কেইটিমান নিদৰ্শন (উদাহৰণ) তলত দাঙি ধৰা হ'ল—

১) মিছনেৰীসকলৰ গদ্যৰীতিৰ মূল নীতি হ'ল উচ্চাৰণ অনুযায়ী ভাষাৰ ব্যৱহাৰ। বৰ্ণবিন্যাস প্ৰণালীৰ ক্ষেত্ৰতো তেওঁলোকে উচ্চাৰণৰ ওপৰতহে গুৰুত্ব দিছে। কথিত ভাষাত উচ্চাৰণৰ ক্ষেত্ৰত হ্ৰস্ব আৰু দীৰ্ঘস্বৰৰ পাৰ্থক্য নথকা হেতুকে ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰতো তেওঁলোকে এই পাৰ্থক্য মানি চলা দেখা নাযায়।

২) শ, ষ, স-ৰ ঠাই কেৱল 'স'ৰ ব্যৱহাৰ।

৩) 'ঈ', 'আ', 'ঊ'-ৰ মাজত তেওঁলোকে কোনো ব্যৱধান নাৰাখি কেৱল 'ই' আৰু 'উ'ৰ ব্যৱহাৰ কৰিছে।

৪) উচ্চাৰণৰ ক্ষেত্ৰত তলৰ এই বৰ্ণকেইটিৰ কোনো পাৰ্থক্য নাই বাবে 'ছ'ৰ ঠাইত 'চ', 'ণ'ৰ ঠাইত 'ন', 'ক্ষ'ৰ ঠাইত 'খ্য', 'য়'ৰ ঠাইত 'ই'ৰ ব্যৱহাৰ কৰিছে। উদাহৰণ স্বৰূপে, ৰুপ (ৰূপ), মুৰ (মূৰ), ভুমি (ভূমি), দিঘল (দীঘল), আদিবাসি (আদিবাসী), সেস (শেষ), সুনি (শুনি), সাস্ত্র (শাস্ত্র), ৰন (ৰণ) ইত্যাদি।

৫) ৰেফৰ তলত দুটা ব্যঞ্জনৰ উচ্চাৰণ নহয় বাবে এনে ধাৰাত বৰ্ণবিন্যাসৰ সমীকৰণ কৰা হৈছে। কিন্তু এই সমীকৰণ পুৰণি পুথিত দেখা নাযায়।

৬) মিছনেৰীসকলৰ ৰচনাত ধ্বনিতাত্ত্বিক পৰিৱৰ্তন দেখা যায়। যেনে— 'আ'ৰ ঠাইত 'এ', 'ঋ'ৰ ঠাইত 'ৰি', 'ও'ৰ ঠাইত 'অ', 'ৰ'ৰ ঠাইত 'ও', 'য়'ৰ ঠাইত 'ই', 'ষ'ৰ ঠাইত 'খ'ৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

৭) পুৰণি পুথি-পাঁজি অথবা শঙ্কৰ-মাধৱৰ ৰচনাৱলীৰ মাজত অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কে কোনো তথ্য পোৱা নাযায়। ১৮৩৩ চনত শ্ৰীৰামপুৰ প্ৰেছত প্ৰকাশ লাভ কৰা ধৰ্মপুস্তকত অসমীয়া ভাষাটিক পাতনিতে 'অহমীয়া পাত' বুলি উল্লেখ কৰা হৈছে। *অৰুণোদই*ত 'অসমীয়া ভাষা' অথবা 'অসমীয়া লোক' বুলিও উল্লেখ কৰা নাছিল। 'অসম কথা' 'অচম ভাষা', অচম মতে কথা' বুলি ভাষাটিৰ চিনাকি দিছিল।

জানি থোৱা ভাল

অসমীয়া ভাষাত আধুনিক গদ্যশৈলী *অৰুণোদই*ৰ পাতত প্ৰকাশ হৈছিল। এই গদ্যশৈলী সেই সময়ত উজনি অসমৰ কথিত ভাষা (গদ্য) আৰু বুৰঞ্জীৰ গদ্যৰ অনুকৰণত সৃষ্টি হৈছিল।

৮) মিছনেৰীসকলে ইংৰাজী শব্দৰ অর্থ বুজাবৰ কাৰণে অসমীয়াতে কিছুমান নতুন শব্দৰ সৃষ্টি কৰিছিল। যেনে— ভাপৰ কল, পৰ্হাসালি, ধৰমপুথি, ভাপৰ নাও, পানিমিল, গিয়ানৰ সভা, লতা পনিয়ল (আঙুৰ) ইত্যাদি।

৯) তৎসম শব্দৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকে সহজে উচ্চাৰণ কৰিব পৰাকৈ কিছুমান শব্দ ব্যৱহাৰ কৰিছে। যেনে— ধৰম (ধর্ম), গিয়ান (জ্ঞান), সবদ (শব্দ), অকৰম (অকর্ম), বিলম (বিলম্ব), ভগন (ভগ্ন) ইত্যাদি।

১০) খণ্ডবাক্যৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকে কথিত ৰূপটোকে ব্যৱহাৰ কৰিছে। যেনে— 'আখৰ ঢালিবলৈ কার্বাৰ কৰিলে' আদি।

১১) *অৰুণোদই*ৰ পূৰ্ববৰ্তী গদ্যৰ মাজত দুবিধ যতিচিহ্নৰ ব্যৱহাৰ হৈছিল। এবিধ ডাৰি (।) আৰু আনবিধ হ'ল কলোন (ঃ)। অৱশ্যে *অৰুণোদই*ত প্ৰায়বোৰ যতিচিহ্নৰে ব্যৱহাৰ

আছে। ইয়াৰ উদাহৰণ স্বৰূপে, আমি পূর্ণানন্দ শর্মাৰ লেখাটিৰ কথা ক'ব পাৰো। ১৮৫৩চনৰ নৱেম্বৰত *অৰুণোদই*ত পূর্ণানন্দ শর্মাই 'ভাল ৰূপে কাকত পঢ়াৰ নিয়ম' নামৰ এটি প্রবন্ধ লিখিছিল। তাত একমাত্র যতি বা comma, দ্বিমাত্র যতি বা semicolon, ছেদ বা period (ডাৰি), প্রশ্নার্থ মাত্র বা interrogation (প্রশ্নবোধক চিন), আবেগ মাত্র বা exclamation (!), প্রক্ষেপ চিন বা quotation (ঊর্দ্ধ কমা), সাংযুক্তিক চিন বা hyphen, আৰু দ্বিধনু ৰেখা বা parenthesis (সৰু বন্ধনী)— এই সকলোবোৰৰ পৰিচয় আৰু ব্যৱহাৰ সম্পর্কে এটি দীঘলীয়া আলোচনা আছে।

গতিকে দেখা যায় *অৰুণোদই*ৰ ৰচনাৰ মাজত সাধাৰণতে তিনিটা ৰীতি ব্যৱহাৰ হৈছিল। সেইকেইটা হ'ল— (ক) পুৰণি অসমীয়া ৰীতি; (খ) যদুৰাম ব্রাউন ৰীতি; আৰু (গ) নব্য ৰীতি।

অসমীয়া বর্ণবিন্যাসৰ ক্ষেত্রত কোনো নিৰূপিত বিধি-বিধান নাই বাবে ব্রাউন/ব্রনছনে পুৰণি অসমীয়া ৰীতিকে মানি চলিবলগীয়া হৈছিল।

এইদৰে আলোচনা কৰিলে দেখা যায় যে মিছনেৰীসকল আৰু *অৰুণোদই* আলোচনীখনৰ অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য তথা সমাজ জীৱনলৈ অৱদান অনস্বীকার্য। মিছনেৰীসকলে ৰচনা কৰা সাহিত্য বা অৰুণোদইত প্রকাশ পোৱা ৰচনাসমূহৰ সাহিত্যিক মূল্য যিয়েই নহওঁক অৰুণোদই স্তৰে অসমীয়া সাহিত্যক নতুন প্রাণেৰে জীপাল কৰি তুলিলে আৰু অন্ধকাৰৰ দেওনা গৰকি পোহৰৰ দিশে ধাৱমান হোৱাত সহায় কৰিলে। সেয়েহে, এই যুগটোৰ সাহিত্যৰাজিৰ ঐতিহাসিক মূল্য অনন্য।

*অৰুণোদই*খন মূলতঃ খ্রীষ্টিয়ান ধর্ম প্রচাৰৰ উদ্দেশ্য সন্মুখত ৰাখিহে প্রকাশ কৰা হৈছিল। সেয়েহে ইয়াত খ্রীষ্টিয়ান মিছনেৰীসকলৰ খ্রীষ্টিয়ান ধর্ম সম্পর্কীয় লেখাসমূহৰ সংখ্যাধিক্য দেখা যায়। আনহাতে, নিধিৰাম ফাৰৱেলৰ দৰে দেশীয় খ্রীষ্টিয়ানেও খ্রীষ্টিয়ান ধর্মৰ মহিমা প্রচাৰক লেখসমূহ ইয়াত প্রকাশ কৰিছিল। প্রসঙ্গক্রমে উল্লেখযোগ্য যে নিধিৰাম ফাৰৱেলে ন.ল.ফ. ছদ্ম নামেৰে *অৰুণোদই*ত লিখিছিল। আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন, গুণাভিৰাম বৰুৱা, হেমচন্দ্র বৰুৱাৰ দৰে অনা খ্রীষ্টিয়ান লেখকৰ প্রবন্ধ পাতিও *অৰুণোদই*ত প্রকাশ পাইছিল। সেয়েহে, এই যুগৰ সাহিত্যিক-সকলক খ্রীষ্টিয়ান আৰু অখ্রীষ্টিয়ান লেখক ৰূপে দুটা ভাগত ভাগ কৰি তলত তেওঁলোকৰ আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৪ ঃ মিছনেৰীসকলৰ দ্বাৰা প্রণীত অসমীয়া গদ্য ৰীতিৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ উদাহৰণসহ আলোচনা কৰক।

(২০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

- **খ্ৰীষ্টিয়ান লেখকসকল ঃ** অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ দুৰ্যোগৰ সময়ত ভাষাটোৰ পুনঃ প্ৰচলন আৰু শিক্ষা সম্প্ৰসাৰণৰ বাবে কষ্ট সহ্য কৰা লেখকসকলৰ ভিতৰত নাথান ব্ৰাউন, তেওঁৰ পত্নী এলিজা ব্ৰাউন, মাইল্চ ব্ৰন্সন, এ. কে. গাৰ্ণি আদি খ্ৰীষ্টিয়ান সাহিত্যিকসকলৰ নাম স্মৰণীয়। যদিও এওঁলোকৰ মুখ্য উদ্দেশ্য খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰ আছিল, সেই উদ্দেশ্যৰ মাজেৰেই অসমীয়া ভাষা সাহিত্যলৈ তেওঁলোকে যি অৱদান আগবঢ়াই থৈ গ'ল সি অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত স্বৰ্ণবৰ্ণেৰেই লিপিবদ্ধ হৈ ৰৈছে। তলত এই খ্ৰীষ্টিয়ান লেখকসকলৰ চমু পৰিচয় আৰু অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যলৈ তেওঁলোকৰ অৱদান সন্দৰ্ভত সূক্ষ্ম ৰেখাপাত কৰা হ'ল।
  - **ড° নাথান ব্ৰাউন ঃ** ব্ৰাউনৰ জন্ম আমেৰিকাৰ যুক্তৰাষ্ট্ৰত ১৮০৭ খ্ৰীঃৰ ২২ জুনত ল'ৰালি কালতে (ন বছৰ বয়সত) তেওঁ খ্ৰীষ্টধৰ্ম গ্ৰহণ কৰে। তেওঁ ৰিলিয়েমচ্ কলেজৰ পৰা গ্ৰেজুৱেশ্যন ডিগ্ৰী লাভ কৰে। প্ৰথমতে তেওঁ শিক্ষকতা কৰে আৰু পিছতে মিছনেৰীত নিযুক্ত হয়। ১৮৩৩ খ্ৰীঃত তেওঁ পত্নীসহ ব্ৰহ্মদেশৰ মৌলনলৈ আহে। ইয়াৰ পিছত ১৮৩৬ খ্ৰীঃত এটি ছপাকল, বন্ধু ওলিভাৰ ও. টি. কাট্টাৰ আৰু পৰিয়ালৰ সৈতে ব্ৰাউন অসমলৈ আহে। ব্ৰাউনে পৰিয়ালসহ পোন প্ৰথমে শদিয়াত থিতাপি লয় আৰু তাত অসমীয়া তথা খাম্তি এই দুয়োটা ভাষা আয়ত্ত কৰে।শদিয়াতথকা সময়ছোৱাতে তেওঁ নতুনকৈ পতা বিদ্যালয়ত পাঠদান কৰাৰ নিমিত্তে অসমীয়া ভাষাৰ বিভিন্ন পাঠ্যপুথি ৰচনা কৰে আৰু একে সময়তে *বাইবেলৰ নিউ টেষ্টামেণ্ট* অসমীয়ালৈ তৰ্জমা কৰে। ১৮৩৯ চনত খামতি বিদ্ৰোহৰ সূচনা হয়। এই বিদ্ৰোহত শদিয়াত থকা বৃটিছ বাহিনীৰ লগতে কৰ্ণেল আডাম হোইটক বিদ্ৰোহীয়ে হত্যা কৰে। চিংফৌ-খামতিৰ উৎপাতত থাকিব নোৱাৰি উক্ত বৰ্ষতে ব্ৰাউনে পৰিয়ালসহ জয়পুৰলৈ উঠি আহে। ব্ৰাউন দম্পত্তিয়ে জয়পুৰৰ পৰাই খামতি, চিংফৌ, নগা আৰু অসমীয়া ভাষাত সৰু সৰু পুস্তিকা প্ৰণয়ন কৰি প্ৰকাশ কৰিছিল। এই সময়ছোৱাতে ব্ৰাউনৰ গাভৰু জীয়ৰী ডৰথি ছফিয়াৰ মৃত্যু হয় আৰু পত্নী এলিজা ব্ৰাউনৰো স্বাস্থ্যৰ অৱনতি ঘটে। তেওঁ সঘনে বিভিন্ন অসুখত ভুগিবলৈ ধৰে। ১৮৪৩ চনত ব্ৰাউন দম্পত্তি জয়পুৰৰ পৰা শিৱসাগৰলৈ উঠি আহে আৰু ১৮৫৫ চন পৰ্যন্ত খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মৰ পোহৰ বিলায় তথা অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্য চৰ্চা কৰি অসমতে দিন কটায়। ১৮৫৫ চনত অসমৰ পৰা চুটি লৈ তেওঁ আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰলৈ যায়। তাত আমেৰিকান ব্যাপ্তিষ্ট মিছনেৰী ইউনিয়নৰ লগত অসমৰ মিছনেৰী কাৰ্য সন্দৰ্ভত তেওঁৰ মতভেদ হয় আৰু সেইসূত্ৰে প্ৰচাৰকৰ পদৰ পৰা ইস্তাফা দিয়ে। ১৮৮৬ খ্ৰীঃত জাপানৰ য়াকোহামাত ৭৯ বছৰ বয়সত তেওঁৰ মৃত্যু হয়।

নাথান ব্ৰাউনে *বাইবেলৰ নিউ টেষ্টামেণ্টৰ* অসমীয়া ভাষান্তৰ আমাৰ ত্ৰাণকৰ্তা যিচুখ্ৰীষ্টৰ নতুন নিয়ম, বাইবেলৰ মেথিউ, লিউক, মাৰ্ক, য়হান— এই চাৰিটা খণ্ড অসমীয়া ভাষালৈ তৰ্জমা কৰি খ্ৰীষ্টৰ বিৱৰণ আৰু শুভবাত্ৰা (বাৰ্তা) নাম দি পুথি আকাৰে প্ৰকাশ কৰে। অসমীয়া ভাষা চৰ্চাৰ ইতিহাসত ব্ৰাউনৰ উল্লেখযোগ্য অৱদান হ'ল অসমীয়া ভাষাৰ বিষয়ে ইংৰাজীত লিখা 'Grammatical Notices of the Assamese Language' নামৰ ব্যাক�ৰণখন। ইংৰাজ মিছনেৰী উইলিয়াম ৰবিন্সনৰ 'Grammar of the Assamese Langauge' (১৮৩৯)খনৰ পিছত লিখা এইখনেই অসমীয়া ভাষাৰ দ্বিতীয় ব্যাকৰণ। ব্যাকৰণখনৰ প্ৰথম সংস্কৰণটো অধুনা উপলব্ধ নহয়। ব্যাকৰণখন ১৮৯৩ চনত পি. এইছ. মূৰে চাহাবে সম্পাদনা কৰি পূৰ্বৰ নামটো কিছু সলনি কৰি 'Grammatical Notes on the Assamese Langauge' নাম দি প্ৰকাশ কৰে। অৱশ্যে নতুন নাম থকা সংস্কৰণটো তৃতীয় সংস্কৰণহে। ব্যাকৰণখনৰ দ্বিতীয় সংস্কৰণটো উপলব্ধ নহয় আৰু সেয়েহে কোনে, কেতিয়া, ক'ৰ পৰা দ্বিতীয় সংস্কৰণটো প্ৰকাশ কৰিছিল সেই বিষয়ে জনা নাযায়। ব্ৰাউনৰ ব্যাকৰণখন এখন পূৰ্ণাঙ্গ ব্যাকৰণ নহয় যদিও অসমীয়া ভাষা শিকিবৰ নিমিত্তে প্ৰয়োজনীয় বিষয়সমূহ ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। ব্যাকৰণখনত ভাষাটোৰ কথিত ৰূপবোৰকে লিখিত ৰূপ দিয়া হৈছে।

নাথান ব্ৰাউনে জন বুনিয়ানৰ 'Pilgrim's Progress'খন *যাত্ৰিকৰ যাত্ৰা* নাম দি অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰিছিল। *যাত্ৰিকৰ যাত্ৰাৰ* ৰচনা কৌশল উপন্যাসধৰ্মী। এইখন ৰচনাই পৰৱৰ্তী সময়ত অসমীয়া ভাষাত উপন্যাস ৰচনাৰ বাবে বাট কাটি দিছিল। একেদৰে ব্ৰাউনে যোচেফৰ কাহিনী আৰু যীশুখ্ৰীষ্টৰ জীৱনীও ৰচনা কৰিছিল। লগতে ১৮৪৪ চনত কাশীনাথ তামুলী ফুকনৰ *আসাম বুৰঞ্জী*, ১৮৪৫ চনত বকুল কায়স্থৰ *গণিতৰ পুথি*, ১৮৫০ চনত *চুটিয়া বুৰঞ্জী* ছপা কৰি উলিয়াইছিল। অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যলৈ ব্ৰাউনৰ উল্লেখযোগ্য অৱদান হ'ল *অৰুণোদই* আলোচনী। নাথান ব্ৰাউনে ১৮৪৬ চনত ও. টি. কট্টাৰৰ লগলাগি প্ৰথমখন অসমীয়া সংবাদ-পত্ৰ *অৰুণোদই* শিৱসাগৰৰ মিছনেৰী প্ৰেছৰ পৰা প্ৰকাশ কৰি উলিয়াইছিল। এইজনা মহান ব্যাকৰণবিদ, অনুবাদক, প্ৰকাশক, সম্পাদক আৰু ধৰ্ম প্ৰচাৰকে ১৮৮৬ চনত শেষ নিশ্বাস ত্যাগ কৰে।

জানি থোৱা ভাল

*অৰুণোদই*ৰ প্ৰথম সংখ্যা, ১৮৪৬ চনৰ জানুৱাৰীত প্ৰকাশিত *ৰজাৰ মৈদাম খনা* শীৰ্ষক লেখাটিকে অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰথম প্ৰবন্ধ বুলি ইতিহাসবিদসকলে কৈছে। অৱশ্যে, অসমীয়া সাহিত্যৰ এই প্ৰথম প্ৰবন্ধটোৰ লিখক

সম্পর্কে ভিন্ন মত আছে। কিয়নো, প্ৰৱন্ধটোত লিখকৰ নাম নাম নাই, তাৰ পৰিৱর্তে '।।' চিনটোহে আছে। মহেশ্বৰ নেওগৰ মতে '।।' চিন থকা প্ৰৱন্ধসমূহ সম্পাদক নাথান ব্ৰাউনে লিখিছে।

- **এলিজা ব্ৰাউনঃ** ড° নাথান ব্ৰাউনৰ সুযোগ্যা পত্নী এলিজা ব্ৰাউন নাথান ব্ৰাউনৰ সৈতে ১৮৩৬ চনতেই অসমলৈ আহিছিল। অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ দুর্যোগৰ কালত ব্ৰাউনৰ সৈতে পত্নী এলিজা ব্ৰাউনেও দেহে-কেহে খাটিছিল বুলি ক'ব পাৰি। নিজ গাভৰু কন্যাৰ মৃত্যুৰ শোকৰ মাজতো ব্ৰাউনৰ সহযোগী ৰূপে তেওঁ কেইবাখনো পঢ়াশলীয়া পুথি ৰচনা কৰিছিল। তদুপৰি শিশু মনৰ উপযোগীকৈ সাধুকথাৰ পুথি, গণনাৰ পুথি আৰু ভূগোলৰ বিৱৰণ নামেৰে পঢ়াশলীয়া পুথি তেওঁ ৰচনা কৰিছিল।
- **ড° মাইলচ্ ব্ৰন্সন ঃ** ১৮১২ চনত আমেৰিকাৰ নিউয়র্কত মাইলচ্ ব্ৰন্সনৰ জন্ম হয়। ১৮৩৬ চনত বন্ধু জেকব থমাচ আৰু নিজ পৰিয়ালৰ সৈতে মাত্ৰ ২৪ বছৰ বয়সত খ্ৰীষ্টিয়ান ধর্মৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰৰ উদ্দেশ্যে অসমলৈ বুলি যাত্ৰা আৰম্ভ কৰি ১৮৩৭ চনত অসমত উপস্থিত হয়। যাত্ৰা পথত ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীয়েদি উজাই আহোঁতে নাও দুর্ঘটনাত বন্ধু জেকব থমাচৰ মৃত্যু হয়। প্ৰথমবাৰ অসমলৈ আহি ব্ৰন্সনে জয়পুৰ, নামচাং আৰু শদিয়াত ধর্ম প্ৰচাৰৰ কাম কৰে। নামচাঙত থাকোতে পূবনগাসকলৰ শব্দাৱলী এখন প্ৰস্তুত কৰে। পৰৱর্তী সময়ত ১৯৪১ চনত শাৰীৰিক অসুস্থতাৰ বাবে ব্ৰন্সন চাহাব নগাঁৱলৈ আহে আৰু তাত এখন পঢ়াশালী আৰু এখন অনাথ আশ্ৰম স্থাপন কৰে। শাৰীৰিক অসুস্থতাৰ বাবে তেওঁ দুবাৰকৈ আমেৰিকালৈ যাবলগীয়া হয়। প্ৰথমবাৰ ১৮৪৮ চনত আমেৰিকালৈ যায় আৰু ১৮৫১ চনত উভতি আহে আৰু দ্বিতীয়বাৰ ১৮৬৮ চনত আমেৰিকালৈ গৈ ১৮৭১ চনত অসমলৈ উভতে। দ্বিতীয়বাৰ আমেৰিকাত থকা কালছোৱাতে তেওঁৰ পত্নীৰ বিয়োগ ঘটে। অসমলৈ উভতি অহাৰ পিছত ডেনফোর্থৰ বিধৱা পত্নীৰ পাণি গ্ৰহণ কৰে যদিও দুবছৰৰ পিছতে দ্বিতীয়া পত্নীৰ লগতে জীয়ৰী মেৰিয়াৰো অকাল বিয়োগ ঘটে। ব্ৰন্সন চাহাবে এই অসমতে দ্বিতীয়া পত্নী, জীয়ৰী মেৰিয়া, ভগ্নী ৰোডকে আদি কৰি কেইবাজনো আত্মীয়ক চিৰদিনৰ কাৰণে হেৰুৱাই যদিও আত্মীয়ৰ বিয়োগজনিত শোক তল পেলাই আশাশুধীয়াভাৱে তেওঁৰ ধর্ম প্ৰচাৰ আৰু সাহিত্য ৰচনাৰ কাম কৰি যায়।

  মাইলচ্ ব্ৰন্সনে বাইবেলৰ ভালেখিনি গুটীয়া অনুবাদ কৰাৰ লগতে একুৰিমান স্তুতিগীতৰো অসমীয়া অনুবাদ কৰিছিল। অসমীয়া ভাষা সাহিত্যলৈ ব্ৰন্সন চাহাবৰ উল্লেখযোগ্য অৱদান হ'ল ১৮৬৭ চনত শিৱসাগৰৰ মিছনেৰী প্ৰেছৰ পৰা ছপা হৈ ওলোৱা *অসমীয়া আৰু ইংৰাজী অভিধান*খন। অভিধানখনত মুঠ ১৪,০০০

শব্দ অন্তর্ভুক্ত কৰা হৈছিল। অভিধানখনত থকা শব্দসমূহৰ অধিকাংশই নিভাঁজ অসমীয়া শব্দ, তুলনামূলকভাৱে তৎসম বা সংস্কৃত শব্দৰ সংখ্যা কম। অভিধানখনত উচ্চাৰণ ৰীতিৰ ফালৰ পৰা দৃষ্টি ৰাখি বানান প্রণালী প্রয়োগ কৰা হৈছে। আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে যে ব্রন্সন চাহাবে যদুৰাম ডেকাবৰুৱাই কর্ণেল জেনকিন্স চাহাবক উপহাৰ দিয়া অভিধানখনৰ আখৰ জোঁটনিক অনুসৰণ কৰিছে বুলি অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী প্রণেতা সত্যেন্দ্রনাথ শর্মাই মন্তব্য কৰিছে। অভিধানখনৰ বানান উচ্চাৰণ অনুসৰি লিখা হৈছে বাবে উচ্চাৰণ আৰু লিখাৰ মাজত বৈষম্য নাই। অসমীয়া ভাষাৰ উচ্চাৰণ অনুসৰি তেওঁ মূর্ধণ্য বর্ণসমূহ, দীর্ঘস্বৰ, অন্তঃস্থ বর্ণ আদিৰ ব্যৱহাৰ কৰা নাই। অৱশ্যে শব্দৰ মূল বিচৰাত অসুবিধাৰ সন্মুখীন হ'বলগীয়া হয়। ১৯০০ চনলৈ হেমচন্দ্র বৰুৱাৰ *হেমকোষ অভিধান*খন প্রকাশ হোৱাৰ আগলৈকে ব্রন্সন চাহাবৰ অভিধানখনেই অসমীয়া আৰু ইংৰাজী ভাষা শিকাৰুৰ বাবে হাতপুথিৰ দৰে আছিল।

- **এ. কে. গার্ণি ঃ** অৰুণোদই যুগৰ অন্যতম খ্রীষ্টিয়ান লেখক এ. কে. গার্ণিৰ জন্ম হৈছিল ১৮৫৪ চনত। তেওঁ ১৮৭৪ চনত আমেৰিকাৰ পৰা অসমলৈ আহিছিল আৰু মিছনেৰীৰ অধীনত ধর্ম যাজকৰ পদৰ দায়িত্ব গ্রহণ কৰিছিল। তেতিয়াৰ পৰা ১৯০৭ চনলৈকে ধর্ম যাজক ৰূপে অসমত খ্রীষ্টিয়ান ধর্মৰ প্রচাৰ আৰু প্রসাৰৰ কামত গার্ণি ব্রতী আছিল। তেওঁ ধর্ম যাজকৰ দায়িত্বভাৰৰ লক্ষ্য পূৰণার্থে কেইবাখনো পুথি ৰচনা কৰিছিল আৰু *অৰুণোদই* সংবাদ-পত্রৰ সম্পাদনাৰ কামো কৰিছিল।গার্ণিয়ে মূল হিব্রু ভাষাৰ পৰা *অ'ল্ড টেষ্টামেণ্ট*খনৰ অনুবাদ কৰিছিল আৰু পি. এইছ. মূৰৰ লগ লাগি *নিউ টেষ্টামেণ্ট*খনৰ অনুবাদো সংশোধন কৰিছিল। গার্ণিৰ অন্যান্য উল্লেখযোগ্য ৰচনাসমূহ হ'ল— *ৰুথ আৰু যোচেফৰ কাহিনী* (১৮৮১), *কানি বেহেৰুৱাৰ কথা* (১৮৭৮), *এলোকেশী বেশ্যাৰ কথা* (১৮৭৭), *কামিনীকান্তৰ চৰিত্র* (১৮৭৭) আদি। ১৯০৫ চনত গার্ণিয়ে *দীপ্তি* নামৰ এখন মাহেকীয়া আলোচনী প্রকাশ কৰিছিল। আলোচনী-খনৰ ৬টা সংখ্যা প্রকাশ পাইছিল। *এলোকেশী বেশ্যাৰ কথা* পুথিখনৰ মূল এম. ই. লেছনিৰ সেই নামৰেই বাংলা ভাষাত ৰচনা কৰা পুথি। *এলোকেশী বেশ্যাৰ কথা* আৰু *কামিনীকান্তৰ চৰিত্র* পুথি দুখন উপন্যাসধর্মী যদিও পুথি দুখনত আখ্যানৰ যোগেদি খ্রীষ্টিয়ান ধর্ম প্রচাৰ কৰাৰ প্রয়াস কৰা হৈছে। প্রচাৰধর্মী আৰু সাম্প্রদায়িক মতপুষ্ট হোৱাৰ কাৰণে আখ্যান দুভাগ উপন্যাসৰ শ্রেণীলৈ উঠিব নোৱাৰিলেও অসমীয়া উপন্যাসৰ প্রাথমিক নিদর্শন ৰূপে দুয়োখন পুথিৰে মান্যতা আছে।
- **শ্রীমতী গার্ণি ঃ** এ. কে. গার্ণিৰ সুযোগ্যা পত্নী শ্রীমতী গার্ণিয়েও নিজৰ স্বামীৰ ধর্ম প্রচাৰৰ কামত সহায় সহযোগিতা আগবঢ়াইছিল। ফলস্বৰূপে শ্রীমতী

গার্ণিয়েও অসমীয়া সাহিত্যলৈ অৱদান আগবঢ়াইছিল আৰু সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত নিজৰ নাম অন্তর্ভুক্ত কৰাত সফল হৈছিল। তেওঁ কেইবাখনো অসমীয়া পুথি ৰচনা কৰিছিল যদিও উল্লেখযোগ্য পুথিখন হ'ল *ফুলমণি আৰু কৰুণাৰ কাহিনী*। এই আখ্যানটো শ্ৰীমতী গার্ণিয়ে বাংলা উপন্যাসৰ পৰা অসমীয়া অনুবাদ কৰিছে।

- **নিধিৰাম ফাৰৱেল ঃ** নিধিৰাম ফাৰৱেলৰ প্ৰকৃত নাম নিধিৰাম কেঁওট। নিধিৰাম কেঁওটৰ জন্ম হৈছিল ১৮২৩ চনত তেজপুৰ মহকুমাৰ কলংপুৰ মৌজাৰ সুতাৰ গাঁৱত। ১৮৪১ চনত জয়পুৰত এওঁ মাইলচ্ ব্ৰন্সনৰ সংস্পৰ্শলৈ আহে আৰু খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হয়। তেওঁ ব্ৰন্সনৰ অধীনত খ্ৰীষ্ট ধৰ্মত শৰণ লয় আৰু ফাৰৱেল উপাধি গ্ৰহণ কৰে। তেতিয়াৰ পৰাই নিধিৰাম কেঁওট হয়গৈ নিধিৰাম ফাৰৱেল। খুব সম্ভৱ নিধিৰামেই খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰা প্ৰথমজন অসমীয়া অনুসূচীত জাতিৰ লোক। এওঁ মিছনেৰীসকলৰ সহায়ত শিক্ষা লাভ কৰে আৰু কালক্ৰমত এজন প্ৰধান খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্ম প্ৰচাৰক হৈ পৰে।

  ফাৰৱেল *অৰুণোদই* কাকতৰ এগৰাকী নিয়মীয়া লেখক আছিল। এওঁ ন.ল.ফ. ছদ্ম নামেৰে *অৰুণোদই*ত বিভিন্ন কবিতা, প্ৰৱন্ধ, বুৰঞ্জী বিষয়ক ৰচনা নিয়মিতভাৱে লিখিছিল। ১৮৫৫ চনত ফাৰৱেলে পদার্থ বিদ্যাৰ সাৰ নামৰ পুথি এখন ৰচনা আৰু প্ৰকাশ কৰিছিল। ১৮৬৫ চনত তেওঁ ভাৰতীয় দণ্ডবিধি আইনখন অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰিছিল আৰু শিৱসাগৰৰ মিছনেৰী প্ৰেছে উক্ত অনূদিত পুথিখন প্ৰকাশ কৰিছিল। এইবোৰৰ উপৰিও তেওঁ খ্ৰীষ্টধৰ্ম সম্পৰ্কীয় ভালেমান পুস্তক ৰচনা কৰিছিল।

  অসমীয়া ভাষাৰ সংকট কালত মিছনেৰীসকলৰ অসমীয়া ভাষা উদ্ধাৰ আৰু উন্নতিৰ প্ৰচেষ্টাত আনন্দৰাম-গুণাভিৰাম-হেমচন্দ্ৰৰ লগতে নিধিৰাম ফাৰৱেলেও যথাসম্ভৱ সহায় সহযোগিতা আগবঢ়াইছিল যদিও হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই ব্ৰন্সন চাহাবে প্ৰৱর্তন কৰা আখৰ-জোঁটনি সংস্কাৰ সাধন কৰিব খোজোতে এওঁৰ পৰা বিশেষ বাধা পাইছিল বুলি উল্লেখ কৰি গৈছে। যি কি নহওঁক, *অৰুণোদই*ত এওঁৰ প্ৰবন্ধ, কবিতাৰ সংখ্যাই আছিল সৰহ। অৱশ্যে এওঁৰ কবিতাবোৰ পুৰণি সাঁচত ঢলা। সেইবোৰক প্ৰকৃত অর্থত কবিতা বোলা টান। খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মৰ মহিমা, হিন্দুধৰ্ম আৰু অনুষ্ঠানৰ বিদ্ৰূপ আৰু খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মই যে একমাত্ৰ ত্ৰাণকাৰক ধৰ্ম সেই কথা কবিতাবোৰত প্ৰকাশ হৈছে।

- **অন্যান্য খ্ৰীষ্টিয়ান লেখকসকল ঃ** অসমলৈ খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ বাবে অহা ভালেমান মিছনেৰী কর্মকর্তা তথা তেওঁলোকৰ আত্মীয়ই অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যলৈ অৱদান আগবঢ়াই থৈ গৈছে। সেইবোৰৰ ভিতৰত শ্ৰীমতী কট্টাৰে ১৯৪৮ ৰচনা কৰা *ইংৰাজী-অসমীয়া খণ্ডবাক্য কোষ* আৰু শ্ৰীমতী এছ. আৰ. ৰার্ডে ১৮৬৪ চনত ৰচনা কৰা *ইংৰাজী অসমীয়া শব্দকোষ* পুথি দুখন

বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। ও. টি. কট্টাৰ, ডেনফোর্থ, ক্লার্ক, ৰার্ড আদি মিছনেৰীয়ে সময়ে সময়ে অৰুণোদই সংবাদ-পত্রখনৰ সম্পাদনা কৰি অসমীয়া সাহিত্যলৈ বৰঙণি আগবঢ়াইছে। এইবোৰৰ উপৰিও অপৰিমিতাচাৰৰ পৰিণাম, জোচেফৰ কাহিনী, হেনৰি আৰু তেওঁৰ লগুৱা, আমেৰিকা আৱিস্কাৰ, পণ্ডিত আৰু ধর্ম প্রচাৰ, বাইবেলৰ সাধু, কৃষ্ণ আৰু খ্রীষ্টৰ তুলনা আদি বিভিন্ন বিষয়ক পুথি বিভিন্ন সময়ত খ্রীষ্টিয়ান লেখকসকলে ৰচনা কৰিছিল।

এইদৰে অৰুণোদই কালত দেশী-বিদেশী বিভিন্ন খ্রীষ্টিয়ান লেখকে মূলতঃ ধর্ম প্রচাৰৰ বাবে অসমীয়া ভাষাত বিভিন্ন পুথি, প্রবন্ধ, আখ্যান আদি ৰচনা কৰিছিল যদিও অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত এই ৰচনাবোৰৰ মূল্য যথেষ্ট। আনহাতে, অসমীয়া ভাষাৰ পুনঃ প্রতিষ্ঠা আৰু বিকাশৰ বাবে ভাষা বিষয়ক যিবোৰ পুথি খ্রীষ্টিয়ান লোকসকলে ৰচনা কৰিছিল সেইবোৰৰ মূল্য অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত অপৰিসীম।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৫ ঃ অৰুণোদইৰ কোন কোন খ্রীষ্টিয়ান লেখকে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যলৈ অৱদান আগবঢ়াইছে? তেওঁলোকৰ অৱদানসমূহ বিশ্লেষণ কৰি এটি প্রবন্ধ যুগত কৰক। (২০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

- **অখ্রীষ্টিয়ান লেখকসকল ঃ** আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে যে অৰুণোদই স্তৰৰ লেখকসকলক খ্রীষ্টিয়ান লেখক আৰু অখ্রীষ্টিয়ান লেখক এই দুটা ভাগত ভাগ কৰি আলোচনা কৰা হৈছে। *অৰুণোদই*ত অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য-জাতিৰ উন্নতিৰ হকে আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন, গুণাভিৰাম বৰুৱা, হেমচন্দ্র বৰুৱা আদিয়ে লেখা মেলা কৰিছিল। অৰুণোদইৰ পৰৱর্তী সময়ত হেমচন্দ্র-গুণাভিৰামে মিছনেৰী বৈশিষ্ট্যৰ অৱসান ঘটাই এটা নতুন স্তৰৰ দিক্ নির্ণয় কৰাৰ বাবে পৰৱর্তী শাখাতহে তেওঁলোকৰ বিষয়ে আলোকপাত কৰা হৈছে। এই শাখাত কেৱল আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন আৰু অৰুণোদইৰ প্রভাৱমুক্ত লেখকসকলৰ পৰিচয় আগবঢ়োৱা হৈছে।
  - **আনন্দৰাম চেকীয়াল ফুকন ঃ** অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ পুনৰ প্রতিষ্ঠাৰ অন্যতম গুৰি ধৰোঁতা আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ জন্ম ১৮২৯ চনত গুৱাহাটীত। তেওঁৰ পিতৃ আছিল হলিৰাম ঢেকিয়াল ফুকন। আনন্দৰামে প্রাৰম্ভিক স্কুলীয়া শিক্ষা গুৱাহাটীতে আৰম্ভ কৰিছিল যদিও তেওঁৰ মেধা আৰু বোধশক্তি কমিছনাৰ জেনকিন্স আৰু মেথি চাহাবৰ দৃষ্টিগোচৰ হোৱাত দুয়োজনৰ উদ্যোগত ১৮৪১ চনত আনন্দৰামক কলিকতাৰ হিন্দু কলেজত পঢ়িবলৈ

পঠোৱা হয়। কলিকতাৰ হিন্দু কলেজত তিনি বছৰ অধ্যয়ন কৰি আনন্দৰাম গুৱাহাটীলৈ উভতি আহে আৰু ব্লেণ্ড চাহাবৰ ওচৰত পুনৰ ইংৰাজীৰ অধ্যয়ন কৰে। লগতে এজন মুন্সিৰ সহায়ত উর্দু আৰু ফার্চি ভাষাও শিকে। আনন্দৰামে ১৮৪৬ চনত বিবাহপাশত আৱদ্ধ হয় আৰু ১৮৪৭ চনত বিজনি ৰজাৰ দেৱান ৰূপে নিজৰ কর্ম জীৱনৰ আৰম্ভণি কৰে। আনন্দৰামে মুন্সিফ আৰু জুনিয়ৰ এছিষ্টেণ্ট কমিছ্নাৰ ৰূপেও কার্যনির্বাহ কৰে। অতি পৰিতাপৰ কথা যে, ১৮৫৯ চনত মাত্র ২৯ বছৰ বয়সত তেওঁৰ অকাল বিয়োগ ঘটে।

১৮৪৭ চনৰ *অৰুণোদই* কাকততআনন্দৰাম বৰুৱাৰ বিখ্যাত প্রবন্ধ ইংলণ্ডৰ বিৱৰণ প্রকাশ হয়।প্রায় চাৰিশ পৃষ্ঠাজোৰা *অসমীয়া ল'ৰাৰ মিত্র* ১৮৪৯ চনত দুটাকৈ খণ্ডত প্রকাশ হয়। ১৮৫৩ চনত অসমৰ প্রশাসনিক ব্যৱস্থা সম্পর্কে অনুসন্ধান কৰিবলৈ অহা বৃটিছ চাহাব মোফাত মিলছ্ক আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনে এখন স্মাৰক-পত্র প্রদান কৰিছিল। আনন্দৰামে এই স্মাৰক-পত্রখনত তদানীন্তন অসমৰ আর্থ-সামাজিক-ৰাজনৈতিক সমস্যাৰ সুগভীৰ বিশ্লেষণ, অসমীয়া ভাষা আৰু শিক্ষাৰ সমস্যাৰ প্রতিকাৰ, অসমীয়া মানুহৰ অর্থনৈতিক দুৰৱস্থাৰ কাৰণ আৰু তাৰ প্রতিকাৰৰ দিশ,অসমৰ নিজস্ব উৎপন্ন সামগ্রী আৰু তাৰ উন্নয়ন আদি বিষয় অতি নিখুঁত ইংৰাজী ভাষাৰে উপস্থাপন কৰিছে। আনহাতে, অসমত চৰকাৰীভাৱে অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰ প্রচলন কৰিবলৈ আগবঢ়োৱা এইখনেই প্রথম আর্জি আছিল।

আনন্দৰামে ১৮৫৫ চনত 'A Few Remarks on Assamese Language and on Vernacular Education in Assam' নামৰপুস্তিকা এখন ৰচনা কৰে। উক্ত পুস্তিকাখন শিৱসাগৰৰ মিছনেৰী প্রেছৰ পৰা প্রকাশ পায়। পুস্তিকাখনে অসমীয়া ভাষা পুনঃ প্রতিষ্ঠাৰ ক্ষেত্রত বিশেষ ভূমিকা গ্রহণ কৰিছিল। পুস্তিকাখনত অসমীয়া ভাষাৰ স্বতন্ত্রতা, বাংলা ভাষা জাপি দিয়াৰ ফলত হোৱা ক্ষতি আদিৰ বিষয়ে তথ্য সম্বলিত আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে। পুস্তিকাখনত ফুকনে অসমীয়া ভাষাৰ ৬২খন পদপুথি আৰু ৪০খন নাটৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। ইয়াৰ বাহিৰেও আনন্দৰামে ইংৰাজী-অসমীয়া আৰু অসমীয়া-ইংৰাজী দুখন অভিধান প্রণয়ন কৰিবলৈ আৰু তাৰ অংশ বিশেষ *অৰুণোদইলৈ* নিদর্শন ৰূপে পঠাইছিল, কিন্তু সেই কার্য সম্পূর্ণ হ'ল নে নাই জনা নাযায়।

আনন্দৰাম ঢেকীয়াল ফুকনে ওঠৰ বছৰ বয়সৰ পৰাই সাহিত্যসেৱাত মনোনিৱেশ কৰিছিল আৰু তেতিয়াৰ পৰা মৃত্যু পর্যন্ত সাহিত্যসেৱা আৰু দেশহিতৈষণাই তেওঁৰ জীৱনৰ ব্রত স্বৰূপ হৈ পৰিছিল। ফুকনৰ যুক্তিসংগত বিচাৰ, তীক্ষ্ণ বুদ্ধি আৰু স্বভাষা-স্বজাতি প্রেম দেখিয়েই কর্ণেল হপ্কিন্স চাহাবে মত দিছিল যে বঙ্গ দেশত ৰাজা ৰামমোহন ৰায় যেনে, অসমত আনন্দৰাম

ঢেকীয়াল ফুকন তেনে, কিন্তু অল্প আয়ুতে ফুকনে কৰা কৰ্মৰাজিলৈ চাই ফুকনক ৰামমোহনতকৈ উচ্চ স্থান দিব পাৰি।

অৰুণোদই স্তৰত *অৰুণোদই* কাকতত লিখা অন্য কিছুমান অখ্রীষ্টিয়ান লেখক হ'ল বলোৰাম ফুকন, দয়াৰাম চেতিয়া, ধৰ্মকান্ত বুঢ়াগোহাঁই, কিনাৰাম সত্রিয়া, গোবিন্দৰাম ভূঞা আদি। এওঁলোকে ভালেমান পদ্যধৰ্মী ৰচনা আৰু প্ৰৱন্ধ *অৰুণোদই*ৰ বিভিন্ন সংখ্যাত ৰচনা কৰিছিল।

- **অৰুণোদইৰ প্ৰভাৱমুক্ত লেখকসকল ঃ** *অৰুণোদই*ৰ প্ৰভাৱৰ পৰা মুক্ত ভালেমান লেখকে পুৰণি ৰীতিত কাব্য, পদ্য আৰু গদ্য ৰচনা কৰিছিল। এওঁলোকৰ ৰচনাৰ মূল আদৰ্শ আছিল প্ৰাক্-ইংৰাজ কালৰ সাহিত্য। এওঁলোক অৰুণোদইৰ সংস্পৰ্শলৈ অহা নাছিল আৰু পাশ্চাত্য ভাবধাৰাৰে একাত্ম হোৱা নাছিল। অৰুণোদইৰ প্ৰভাৱমুক্ত লেখকসকলৰ ভিতৰত দুতিৰাম হাজৰিকা, দীননাথ বেজবৰুৱা, হৰকান্ত বৰুৱা সদৰামীন, গোপীনাথ চক্ৰৱৰ্তী, ৰঘুদেৱ গোস্বামী, ললিত চন্দ্ৰ গোস্বামী আদিৰ নাম উল্লেখযোগ্য।

দুতিৰাম হাজৰিকাই কামেশ্বৰ সিংহ যুৱৰাজৰ আদেশক্ৰমে প্ৰাচীন কাব্য ৰীতিত ১৮৬২ চনত *কলিভাৰত* ৰচনা কৰিছিল। এইখন বুৰঞ্জী বিষয়ক পুথিত আহোম ৰাজত্বৰ শেষছোৱাৰ ঐতিহাসিক বিৱৰণ পদ, দুলড়ী আদি ছন্দত বৰ্ণনা কৰিছে। পুথিখনৰ মাজে মাজে সাংসাৰিক সুখৰ অনিত্যতা দেখুৱাই হৰিনামৰ আশ্ৰয় লোৱাৰ উপদেশ সন্নিৱিষ্ট কৰিছে।

হৰকান্ত বৰুৱা সদৰামীনে কাশীনাথ তামুলীফুকনৰ বুৰঞ্জীৰ আলমত এখন বুৰঞ্জী প্ৰণয়ন কৰিছিল। শিৱসাগৰৰ দীননাথ বেজবৰুৱাই *আচাৰ্য্য সংহিতা* আৰু *উৎকল খণ্ড* নামৰ দুখন ধৰ্ম পুথি ৰচনা কৰিছিল। একেদৰে, নগাঁৱৰ ৰঘুনাথ গোস্বামীয়ে *হিতোপদেশ*, কামৰূপৰ গোপীনাথ চক্ৰৱৰ্তীয়ে *ৰাধাৰ কলঙ্ক ভঞ্জন* আৰু নলবাৰী সত্ৰৰ ললিত গোস্বামীয়ে ৰাধা কৃষ্ণ লীলা বিষয়ক পুথি *কেলি ৰহস্য* ৰচনা কৰিছিল।

*অৰুণোদই*ৰ প্ৰভাৱমুক্ত লেখকসকলৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰি সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই কৈছে যে প্ৰাচীন ৰীতিত লিখা সাহিত্যৰ এই সুঁতিটো অতি ক্ষীণ, দুৰ্বল আৰু গতিহীন। ইয়াক এক প্ৰকাৰ এৰা-সুঁতিৰ বন্ধ পানীৰ লগত ৰিজাব পাৰি।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৬ ঃ অসমীয়া ভাষাৰ হৃত মৰ্যাদা উভতাই অনাত আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনে কিদৰে পুৰুষাৰ্থ কৰিছিল বৰ্ণনা কৰক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

১.৪.৩ আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সহিত্যৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ স্তৰ

অৰুণোদই আলোচনীখন যদিও ১৮৪৬ চনৰ পৰা ১৮৮০ চনলৈকে প্ৰচলিত আছিল, প্ৰকৃতপক্ষে পিছৰ বাৰ বছৰ কালত *অৰুণোদই*ৰ প্ৰভাৱ বহুখিনি কমি গৈছিল। ব্ৰাউন, ব্ৰন্সন, কাট্টাৰ আদিৰ সম্পাদনাত *অৰুণোদই*ৰ যি জনপ্ৰিয়তা আছিল, তেওঁলোকৰ পাছৰ সম্পাদকসকলৰ হাতত *অৰুণোদই*ৰ জনপ্ৰিয়তা বহুলাংশে হ্ৰাস পায়। আনহাতে, ঊনবিংশ শতিকাৰ সপ্তম দশকটোৰ আৰম্ভণিৰ পৰা অন্যান্য অসমীয়া আলোচনী প্ৰকাশ পাবলৈ ধৰাত ই অৰুণোদইৰ পাঠকৰ ওপৰত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰে। আনহাতে, ১৮৬৭ চনৰ পিছৰ পৰা নিয়মিতভাৱে *অৰুণোদই* প্ৰকাশো নোহোৱাটোও ইয়াৰ জনপ্ৰিয়তা হ্ৰাস হোৱাৰ অন্য এক কাৰণ। যি কি নহওঁক, *অৰুণোদই*ৰ দ্বাৰা অসমীয়া সাহিত্যৰ ছন পৰা পথাৰখনত যি কৰ্ষণ সিদ্ধ হৈছিল তাত প্ৰকৃতপক্ষে নব সাহিত্যৰ বীজ সিঁচি দিছিল হেমচন্দ্ৰ-গুণাভিৰাম প্ৰমুখ্যে কেইবাজনো অসমীয়া সাহিত্যিকে। আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন আৰু মিছনেৰীসকলৰ অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰ প্ৰচলনৰ যুঁজখন ১৮৭৩ চনত ইয়াৰ পৰিণতিত উপনীত হৈছিল। কিয়নো বৃটিছ প্ৰশাসনে নিজৰ ভুল বুজি ১৮৭৩ চনৰ পৰা অসমৰ পঢ়াশালি, কাছাৰীত পুনৰ অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰচলন আৰম্ভ কৰিছিল। ১৮৭৩ চনৰ পৰা *জোনাকী* কাকত প্ৰকাশৰ আগৰ সময়ছোৱা অৰ্থাৎ ১৮৮৮ চনলৈ অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ ইতিহাসৰ এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ সময়। কাৰণ এই সময়ছোৱাতে হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা, গুণাভিৰাম বৰুৱা, ৰমাকান্ত চৌধুৰী, ভোলানাথ দাস, কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য্যৰ দৰে সাহিত্যিকৰ হাতত আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰকৃত যাত্ৰাৰ আৰম্ভণি হৈছিল। *অৰুণোদই*ৰ আখৰ জোঁটনি আৰু ভাষাৰ গাঁথনিক পৰিহাৰ কৰি অসমীয়া ভাষাই সংস্কৃতৰ আৰ্হিত এটা নিৰ্দিষ্ট ৰূপ পৰিগ্ৰহ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে আৰু নতুন সাহিত্যৰো সূচনা হয় এইছোৱা কালতে।

*অৰুণোদই*ক কেন্দ্ৰ কৰি মিছনেৰীসকলে যি সাহিত্য ৰচনা কৰিছিল সিয়েই সমসাময়িক আৰু পৰৱৰ্তী সময়ৰ অসমীয়া সাহিত্যিকসকলক অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল যদিও অৰুণোদই স্তৰৰ সাহিত্যত অসমীয়া জাতিৰ প্ৰাণৰ সন্ধান, অসমীয়া সমাজৰ সমস্যা আৰু জীৱন যাত্ৰাৰ অভিব্যক্তি ব্যক্ত হোৱা নাছিল। মিছনেৰীসকলৰ ৰচনাৰ প্ৰধান বিষয়বস্তু আছিল খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মৰ নীতি, গৰিমা, দেশ বিদেশৰ সংবাদ আৰু বুৰঞ্জী। অসমীয়া জাতিৰ দেশাত্মবোধ জগোৱা, ঐক্য সাধন কৰা নাইবা সমাজ সংস্কাৰ কৰা মিছনেৰীসকলৰ ৰচনাৰ উদ্দেশ্য নাছিল। তেওঁলোকৰ সাহিত্য আছিল বস্তুবাদী আৰু সি প্ৰকৃত সৃষ্টিশীল সাহিত্য নাছিল। আনহাতে, আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনে কিঞ্চিত ৰূপত দেশপ্ৰেম আৰু সমাজ সংস্কাৰমূলক সাহিত্য ৰচনা কৰিছিল যদিও সি অৰুণোদই স্তৰৰ সাহিত্যৰ সমোচ্ছাৰিত ধ্বনি হৈ উঠা নাছিল, ৰচনাসমূহত নিনাদিত হোৱা নাছিল মুক্তিৰ বাণী। অসমীয়া সাহিত্যত স্বদেশ-প্ৰেম আৰু জাতীয়তাবোধৰ স্পষ্ট ধ্বনি

অনুৰণিত হয় আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য প্ৰতিষ্ঠাৰ স্তৰত হেমচন্দ্ৰ-গুণাভিৰাম প্ৰভৃতি সাহিত্যিকসকলৰ ৰচনাত।

অৰুণোদই যুগৰ পটভূমি শিতানত আলোচনা কৰা হৈছে যে বৃটিছ শাসনৰ ফলস্বৰূপে অসমত মধ্যবিত্ত শ্ৰেণী এটাৰ সৃষ্টি হৈছিল। এই নতুনকৈ সৃষ্টি হোৱা শিক্ষিত মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ সৰহভাগেই বৃটিছ চৰকাৰৰ প্ৰশাসনৰ লগত প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষভাৱে জড়িত আছিল। এই শ্ৰেণীটো স্বদেশ প্ৰেমৰ দ্বাৰা উদ্বুদ্ধ হৈছিল যদিও তেওঁলোকে বৃটিছৰ বিৰুদ্ধাচাৰণ কৰা নাছিল। তেওঁলোকে ইংৰাজ শাসনৰ কম বেছি পৰিমাণে সমালোচনা কৰিলেও ইংৰাজ শাসন উঠি যোৱাটো কামনা কৰা নাছিল। এই মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটো বৃটিছ চৰকাৰৰ দ্বাৰা উপকৃত হোৱা বাবে, দেশত পুনৰ মানৰ দিনৰ সূচনা নোহোৱাৰ স্বাৰ্থত আৰু অসমীয়া মানুহৰ অজ্ঞতা, নিৰক্ষৰতা, কুসংস্কাৰ আদি লক্ষ্য কৰি শিক্ষাৰ জৰিয়তে পোহৰৰ বাটলৈ লৈ অনাটোহে প্ৰথম কৰ্তব্য বুলি বিবেচনা কৰি বৃটিছৰ আনুগত্য স্বীকাৰ কৰি লৈছিল। সেয়েহে, আনন্দৰাম-হেমচন্দ্ৰ-গুণাভিৰামেও স্বাধীনতাতকৈ অসমীয়া সমাজৰ সংস্কাৰ সাধন কৰাটোহে অধিক কাম্য বুলি বিবেচনা কৰিছিল আৰু সাহিত্য চৰ্চাৰ মাজেৰে এই কৰ্তব্য পালনৰ যত্ন কৰিছিল। অৱশ্যে বৃটিছ শাসনত যন্ত্ৰণা ভোগা সাধাৰণ অসমীয়াৰ সমস্যাবোৰ এই শিক্ষিত মধ্যবিত্ত ডেকাচামৰ একেবাৰে যে চকুত পৰা নাছিল তেনে নহয়; ঢেকিয়াল ফুকন, গুণাভিৰাম বৰুৱা, হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাকে আদি কৰি মুষ্টিমেয় কেইজনমানৰ ৰচনাত সমস্যাবোৰৰ ছয়াময়া ৰূপ এটা ফুটি উঠিছিল আৰু তেওঁলোকে নিজস্ব দৃষ্টিভঙ্গীৰে সমস্যাবোৰ অংকন কৰি পাঠকৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণৰ চেষ্টাও কৰিছিল। অসম আৰু অসমীয়া জাতিৰ সাৰ্বভৌমত্বৰ বাবে নুযুঁজিলেও এই ডেকাদলে অসমৰ অন্ধকাৰ আৰু অসমীয়াৰ সংস্কাৰ সাধনত নিশ্চয় ব্ৰতী হৈছিল। সেয়েহে অসম প্ৰদেশৰ তিমিৰ নাশৰ বাবে তেওঁলোকে সাহিত্যৰ বৰ্ত্তিগছিক জ্বলোৱাৰ সাধনাত ব্ৰতী হৈছিল।

অসমৰ সামাজিক সমস্যালৈ প্ৰথম চকু দিয়া আৰু অসমীয়াত সৃষ্টিধৰ্মী সাহিত্যৰ সূচনা কৰাত হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ স্থান সকলোৰে আগত।এই দুয়োজন সাহিত্যিকৰ হাততেই অসমীয়া গদ্যই মিছনেৰী পৰম্পৰাৰ পৰা মুক্তি লভি বিশুদ্ধ আৰু গুৰু-গম্ভীৰ হৈ উঠিল। তেওঁলোক দুয়োজনেই অৰুণোদই কাকততে সাহিত্যিক জীৱনৰ পাতনি মেলিছিল যদিও তেওঁলোকৰ ৰচনাৰ বিষয়বস্তু *অৰুণোদই*ৰ গণ্ডীৰ মাজৰ পৰা বাহিৰ ওলাই দূৰ দিগন্তলৈ বিয়পি পৰিল। বাক্-চাতুৰ্যপূৰ্ণ হাস্যৰস, সহানুভূতিপূৰ্ণ কৰুণামিশ্ৰিত হাস্যৰস আৰু বিদ্ৰূপাত্মক হাস্যৰস —এই তিনিশ্ৰেণীৰ হাস্যৰস সৃষ্টিৰ মাজেৰে হেমচন্দ্ৰ-গুণাভিৰামে অসমীয়া সমাজৰ বিভিন্ন দিশবোৰ নিজৰ ৰচনাত তুলি ধৰি সেইবোৰৰ সমাধান কামনা কৰিছিল। হেমচন্দ্ৰ-গুণাভিৰামৰ বয়োকনিষ্ঠ বলিনাৰায়ণ বৰাই পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে অসমীয়া সাহিত্যত ব্যঙ্গ কবিতাৰ সংযোজন কৰে। পৰৱৰ্তী সময়ৰ জোনাকী যুগত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, লম্বোদৰ বৰাই ৰচনা কৰা ব্যঙ্গ সাহিত্যৰ ধাৰাটোৰ ভেটি হেমচন্দ্ৰ-গুণাভিৰামৰ হাততেই গঢ় লৈ উঠে।

ভাষা আৰু জাতীয় চেতনা, জাতীয় সংস্কাৰ সাধন আৰু ব্যঙ্গ সাহিত্যৰ আবির্ভাৱে অৰুণোদই যুগৰ শেষ স্তৰৰ সাহিত্যৱাজিক বিশেষ গুৰুত্বপূর্ণ কৰি তোলে। অসমীয়া নাটক, কাব্য, ভ্রমণ কাহিনী প্রভৃতি প্রকৃত সাহিত্য ৰচনাৰ সূচনা এই স্তৰতেই হয়। তলত হেমচন্দ্র বৰুৱা, গুণাভিৰাম বৰুৱাকে আদি কৰি এই সময়ছোৱাৰ অন্যান্য সাহিত্যিকসকলৰ বিষয়ে চমুকৈ আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে।

- **হেমচন্দ্র বৰুৱা ঃ** শিৱসাগৰৰ ৰজাবাহৰ গাঁৱত ১৮৫৭ চনত হেমচন্দ্র বৰুৱাৰ জন্ম হৈছিল। তেওঁৰ পিতৃৰ নাম আছিল মুক্তাৰাম বৰুৱা। প্রথম অৱস্থান ৯ বছৰ মান বয়সত দেউতাকৰ অধীনতে শিক্ষা জীৱন আৰম্ভ কৰে যদিও হেমচন্দ্র বৰুৱাই মাত্র বাৰ বছৰ বয়সতে দেউতাকক হেৰুৱায় আৰু সেয়ে পৰৱর্তী সময়ত খুড়াক লক্ষ্মীৰাম বৰুৱাৰ তত্ত্বাৱধানত সংস্কৃত শিক্ষা লাভ কৰে। তাৰ কেইবছৰমান পিছত মাহে ৪ টকা বেতনত শিৱসাগৰ জিলাত নকল নবীচৰ কামত যোগদান কৰি কর্মজীৱনৰ পাতনি মেলে। বৰুৱাই নকল নবীচৰ দায়িত্ব পালন কৰি থকাৰ মাজতেই কেপ্তেইন ব্রোডী চাহাবৰ সংস্পর্শলৈ আহে আৰু ব্রোডী চাহাবৰ ছত্র-ছায়াতেই ঘৰত কোনোৱে নজনাকৈ ইংৰাজী শিক্ষা ল'বলৈ ধৰে। অৱশ্যে প্রথমে ব্রোডী চাহাবৰ সহায়ত তেওঁ দেৱনাগৰী লিপিহে শিকিছিল। বৰুৱাই নিজৰ আত্মজীৱন-চৰিতত উল্লেখ কৰি গৈছে যে খুড়াক লক্ষ্মীৰাম বৰুৱা যথেষ্ট ৰক্ষণশীল আছিল আৰু ইংৰাজী শিক্ষাৰ ঘোৰ বিৰোধিতা কৰিছিল। কিন্তু এই ঘৰুৱা বাধাক অতিক্রম কৰি হ'লেও হেমচন্দ্র বৰুৱাই ইংৰাজী ভাষাত ব্যুৎপত্তি লাভ কৰিবলৈ সমর্থ হৈছিল। ব্রোডী চাহাবৰ দৰে দুই এজন বন্ধুৱেও তেওঁক ইংৰাজী শিকাত যথেষ্ট সহায় আগবঢ়াইছিল। ইংৰাজী ভাষাৰ জ্ঞান আয়ত্ত কৰাৰ বাবেই বৰুৱাই চৰকাৰী কামত দোপতদোপে উন্নতি লাভ কৰি ট্রেন্সলেটৰ বা ভাষা ভঙা কাকতিৰ পদ লাভ কৰি পিছত অসমৰ জুডিছিয়েল কমিছনাৰৰ অফিচত চুপাৰিন্‌টেণ্ডেণ্টৰ পদলৈ উন্নীত হয়। ১৮৮১ চনত চৰকাৰী দায়িত্বৰ পৰা অৱসৰ গ্রহণ কৰে আৰু গুৱাহাটীতে নিগাজিকৈ থাকি অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ চর্চাত আত্মনিয়োগ কৰে। অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ ওজা হেমচন্দ্র বৰুৱাই ১৮৯৬ চনত গুৱাহাটীতে মৃত্যু বৰণ কৰে।

হেমচন্দ্র বৰুৱাই নিজৰ সাহিত্যিক জীৱনৰ পাতনি মেলিছিল *অৰুণোদই* কাকতত। অৰুণোদইৰ ১৮৫৬ চনৰ সংখ্যাবোৰত সোণাৰচাঁদ নামৰ ছদ্মনামেৰে তেওঁ প্রবন্ধ পাতি লিখাৰ তথ্য বিচাৰি পোৱা যায়। বৰুৱাই মিছনেৰীসকলৰ দ্বাৰা প্রৱর্তিত অসমীয়া বর্ণ বিন্যাস পদ্ধতিৰ সংশোধন সাধন কৰি সংস্কৃতমূলীয় কৰিবলৈ প্রয়াস কৰিছিল। অসমীয়া শব্দৰ বানান পদ্ধতি বৈজ্ঞানিক আৰু মূলানুগত কৰিবলৈ বৰুৱাই *অৰুণোদই* কাকতত বিভিন্ন প্রবন্ধ প্রকাশ কৰিছিল।

১৮৭৩ চনত যেতিয়া অসমৰ পঢ়াশালিত অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰ প্রচলন হৈছিল তেতিয়া পাঠ্যপুথিৰ অভাৱ পূৰণৰ নিমিত্তে বৰুৱাই আগভাগ লৈছিল। তেওঁ

আদিপাঠ, পাঠমালা, স্বাস্থ্য ৰক্ষাৰ নিয়ম নামৰ ইংৰাজী পুথিৰ ভাঙনি আদি ছাত্ৰৰ উপযোগী পুথি প্ৰণয়ন কৰি সেই সময়ৰ চৰকাৰৰ পৰা ১১০০ টকা পুৰস্কাৰ লাভ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল।

হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই প্ৰণয়ন কৰা উল্লেখযোগ্য পুথি কেতবোৰ হ'ল— *অসমীয়া ব্যাকৰণ* (১৮৫৯), *আদিপাঠ* (১৮৭৩), *অসমীয়া ল'ৰাৰ ব্যাকৰণ* (১৮৮৬), *পঢ়াশলীয়া অভিধান* (১৮৯২), *সংক্ষিপ্ত হেমকোষ* (১৮৯৪) আদি। ভাষা শিকিবলৈ আৰু শুদ্ধভাৱে লিখিবলৈ ছাত্ৰৰ কাৰণে উপযুক্ত সাহিত্য পাঠ, ব্যাকৰণ পুথি আৰু অভিধানৰ প্ৰয়োজন। শব্দৰ উপযুক্ত প্ৰয়োগ আৰু ভাষাৰ বিশুদ্ধতা ৰক্ষা কৰি সাহিত্য ৰচনা কৰিবলৈ ব্যাকৰণ আৰু অভিধানৰ একান্ত প্ৰয়োজন। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই ছাত্ৰৰ এই অভাৱ দূৰ কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ ভৱিষ্যত ৰচনা কৰি গ'ল। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ যাউতিযুগীয়া সৃষ্টি *হেমকোষ*খন কেৱল ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰেই নহয় প্ৰতিজন অসমীয়া সাহিত্যসেৱীৰ বাবে অপৰিহাৰ্য। অৱশ্যে বৰুৱাৰ জীৱন কালত *হেমকোষ*খন পূৰ্ণাঙ্গ ৰূপে প্ৰকাশ পোৱা নাছিল। তেওঁৰ মৃত্যুৰ চাৰি বছৰ পিছত ১৯০০ চনতহে হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী আৰু গৰ্ডন চাহাবৰ প্ৰয়াসত পূৰ্ণাঙ্গ অভিধানখন প্ৰকাশ হৈ ওলায়। এই *হেমকোষ* দ্বিতীয় অসমীয়া অভিধান আৰু ব্ৰহ্মন চাহাবৰ অভিধানখনতকৈ ইয়াত প্ৰায় আঠ হাজাৰ অধিক শব্দ বিচাৰি পোৱা যায়। *হেমকোষ*খন হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ পাণ্ডিত্য, ভাষাজ্ঞান, অপৰিসীম পৰিশ্ৰমৰ আদৰ্শ নিদৰ্শন। সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ ভাষাত ই গাইগুটীয়া বা অকলশৰীয়া চেষ্টাৰ চূড়ান্ত সৌধ।

হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই এগৰাকী নাট্যকাৰ ৰূপেও নিজৰ দক্ষতাৰ প্ৰমাণ দি থৈ গৈছে। তেওঁৰ *কানীয়া-কীৰ্ত্তন* (১৮৬১) নাটকখনত তেওঁ কানি বৰবিহৰ কবলত পৰি কেনেকৈ নিজৰ চৰিত্ৰ আৰু সম্পত্তি দুয়োটাই ভ্ৰষ্ট হয় সেই ছবি ব্যঙ্গাত্মক ৰূপত চিত্ৰিত কৰিছে।

বাহিৰে ৰং চং ভিতৰে কোৱাভাতুৰী হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ উপন্যাসধৰ্মী ৰচনা। ৰচনাখনত অসমীয়া সমাজৰ বাহ্যিক নৈষ্ঠিকতা আৰু আচাৰ-ব্যৱহাৰৰ অন্তৰালত থকা ব্যাভিচাৰ, ভণ্ডামি, দুৰ্নীতিৰ বিকট স্বৰূপটো প্ৰকাশ কৰিছে। বৰুৱাই *কানীয়া-কীৰ্ত্তন* আৰু *বাহিৰে ৰং চং ভিতৰে কোৱাভাতুৰী* এই দুয়োখন ৰচনাৰ মাজেৰে পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে অসমীয়া সাহিত্যত বুদ্ধিনিষ্ঠ, ব্যঙ্গাত্মক আৰু সমাজ সচেতন হাস্যৰসৰ সৃষ্টি কৰি থৈ গৈছে।

হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই ইংৰাজীত লিখা 'Assamese Marriage System' এখন উল্লেখযোগ্য পুথি। এইখন পুথিয়ে তেওঁৰ পাণ্ডিত্যৰ পৰিচয় বহন কৰিছে। তেওঁ কাকত সম্পাদনাৰ দায়িত্বও বহন কৰিছিল। তেওঁ *আসাম নিউজ* নামৰ কাকতখন সম্পাদনা কৰিছিল। এই কাকতখনৰ জৰিয়তেই অসমীয়া বৰ্ণ বিন্যাস পদ্ধতিৰ মান নিৰ্দ্ধাৰণ আৰু স্থিৰ কৰা হৈছিল বুলি ক'ব পাৰি।

ব্যক্তিগতভাৱে হেমচন্দ্রই ভণ্ডামিক ঘিণাইছিল আৰু নিজৰ জীৱনত সেই কাৰণে কোনো প্ৰকাৰৰ ভণ্ডামিক প্ৰশ্ৰয় নিদিছিল। পশ্চিমীয়া ভাবধাৰাই বহন কৰি অনা যুক্তিবাদ আৰু উদাৰতাবাদত তেওঁ আস্থা ৰাখিছিল। সেয়েহে তেওঁ বিধৱা বিবাহ সমৰ্থন কৰিছিল, পুৰুষৰ একাধিক পত্নী গ্ৰহণৰ বিৰোধী আছিল আৰু ব্যক্তিগত তথা সামাজিক জীৱনৰ কপটাচাৰ, দুৰ্নীতি আৰু অন্ধসংস্কাৰক নিজৰ লেখনিৰ মাজেৰে আক্ৰমণ কৰিছিল।

বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিত প্ৰথম অসমীয়া অভিধান প্ৰণয়নকাৰী ৰূপে, অসমীয়া আখৰ জোঁটনিক সুস্থিৰ ৰূপ দিওঁতা হিচাপে, প্ৰথম আৰু অদ্বিতীয় ব্যঙ্গলেখক ৰূপে আৰু আদৰ্শ গদ্য লেখক ৰূপে হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ নাম অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত চিৰকাললৈ ধ্ৰুৱ তৰাৰ দৰে জ্যোতিষ্মান হৈ থাকিব।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৭ ঃ হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ সাহিত্যকৃতিৰ পৰিচয় দি সেই সৃষ্টিয়ে কিদৰে অসমীয়া সাহিত্যলৈ নতুনত্ব কঢ়িয়াই আনিলে চমুকৈ বিশ্লেষণ কৰক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

- **গুণাভিৰাম বৰুৱা ঃ** ১৮৩৭ চনত গুৱাহাটীৰ ৰণৰাম বৰুৱাৰ দ্বিতীয় ভাৰ্যাৰ গৰ্ভত যোৰহাটত গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ জন্ম হয়। আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ পৰিয়ালৰ ব্যক্তি হোৱা হেতুকে গুণাভিৰাম বৰুৱাই ইংৰাজী শিক্ষা লাভ কৰাত যথেষ্ট সা-সুবিধা লাভ কৰিছিল। কম বয়সতে পিতৃৰ বিয়োগ হোৱা বাবে আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ তত্বাৱধানত গুণাভিৰামে শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছিল। তেওঁ কলিকতাৰ প্ৰেচিডেন্সি কলেজত দ্বিতীয় বাৰ্ষিক শ্ৰেণীলৈ শিক্ষা লাভ কৰি আইন অধ্যয়ন কৰিছিল। তেওঁ প্ৰথমা পত্নী ব্ৰজসুন্দৰীৰ মৃত্যুৰ পিছত ১৮৭০ চনত বিষ্ণুপ্ৰিয়া নামৰ ব্ৰাহ্মণ বিধৱা এগৰাকীৰ সৈতে দ্বিতীয়বাৰৰ বাবে বিবাশ পাশত আৱদ্ধ হয়। ১৮৫৯ চনত তেওঁ চৰকাৰী চাকৰিত সোমায় আৰু এবছৰৰ পিছত একষ্ট্ৰা-এছিষ্টেণ্ট কমিছনাৰ পদলৈ উন্নীত হয়। ১৮৯০ চনত তেওঁ চৰকাৰী চাকৰিৰ পৰা অৱসৰ গ্ৰহণ কৰি কলিকতাত স্থায়ীভাৱে বসবাস কৰিবলৈ ধৰে।

গুণাভিৰাম বৰুৱাই *অৰুণোদই* কাকতৰ মাজেৰেই নিজৰ সাহিত্যিক জীৱনৰ পাতনি মেলিছিল। তেওঁৰ জীৱনৰ উল্লেখযোগ্য কীৰ্তি হ'ল *ৰাম নৱমী নাটক*। নাটকখন ৰচনা কৰা হৈছিল ১৮৫৭ চনত। কেইবাটাও অঙ্কত বিভক্ত এই নাটকখনতে পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে পাশ্চাত্য নাটকৰ কলা-কৌশলৰ প্ৰয়োগ আৰু ভাৰতীয় নাটকত থকা যোগাত্মক পৰিণতিৰ বিপৰীতে বিয়োগাত্মক পৰিসমাপ্তিৰ উপস্থাপন হোৱা দেখা পোৱা যায়। সেই সময়ত বঙ্গদেশত ঈশ্বৰচন্দ্ৰ বিদ্যাসাগৰৰ নেতৃত্বত

চলা বিধৱা বিবাহ প্ৰচলনৰ আন্দোলনৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত গুণাভিৰাম বৰুৱাই *ৰাম নৱমী নাটকত* বিধৱা বিবাহৰ সপক্ষে যুক্তি প্ৰদৰ্শন কৰি উদাৰপন্থী ডেকা ৰামচন্দ্ৰ আৰু বাল বিধৱা নৱমীৰ সমাজবিৰোধী প্ৰণয়ৰ শোকাবহ পৰিণতি অঙ্কন কৰিছে। উল্লেখযোগ্য যে গুণাভিৰামে কেৱল তেওঁ ৰচনা কৰা নাটকতে বিধৱা বিবাহৰ সপক্ষে যুক্তি প্ৰদৰ্শন কৰা নাই, নিজেও বিধৱা এগৰাকীক বিয়া পাতি তাৰ দৃষ্টান্তও সমাজক দিছিল আৰু হিন্দু সমাজত বিৰাজমান গোড়ামিৰ প্ৰতিবাদ স্বৰূপে গুণাভিৰামে ব্ৰাহ্ম ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিছিল।

আসাম-বন্ধুৰ দুটা সংখ্যাত প্ৰকাশ হৈ আধৰুৱাভাৱে শেষ হোৱা *বিধৱা-ৰহস্য* নামৰ নাটকখনো গুণাভিৰামে ৰচনা কৰিছিল বুলি সন্দেহ কৰা হয়। ১৮৮০ চনত তেওঁ ৰচনা কৰা *আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ জীৱন-চৰিত* প্ৰকাশ হয়। আধুনিক অসমীয়াত এইখনেই প্ৰথম উল্লেখযোগ্য জীৱন-চৰিত। ঢেকিয়াল ফুকনৰ জীৱনৰ সৰু বৰ সকলো ঘটনাৰে সমৃদ্ধ এই জীৱনীখন বহু ক্ষেত্ৰত এতিয়াও আদৰ্শনীয়। ১৮৮৪ চনত তেওঁৰ প্ৰসিদ্ধ *অসম বুৰঞ্জী*খন প্ৰকাশ পায়। বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গীৰে ৰচনা কৰা এই বুৰঞ্জীখন নিৰপেক্ষ ঐতিহাসিক বিচাৰৰ বাবে আৰু গাম্ভীৰ্যপূৰ্ণ গদ্যৰীতিৰ বাবে বিশেষ মূল্য সম্বলিত। নিভাঁজ হাস্যৰস আৰু কৌতুকপূৰ্ণ কঠিন শব্দৰ ৰহস্য পুথিখনে গুণাভিৰামৰ ৰসিক মনটোৰ পৰিচয় বহন কৰে।

১৮৮৫ চনত গুণাভিৰামে *আসাম-বন্ধু* নামৰ মাহেকীয়া আলোচনী এখন সম্পাদনা কৰি প্ৰকাশ কৰিছিল। আলোচনীখনৰ প্ৰায় ১৬টা সংখ্যা প্ৰকাশ পাইছিল যদিও পিছত ই বন্ধ হৈ যায়। *আসাম-বন্ধু*তেই গুণাভিৰামৰ *আসাম-অতীত আৰু বৰ্তমান* নামৰ ঐতিহাসিক প্ৰবন্ধ ধাৰাবাহিকভাৱে প্ৰকাশ পাইছিল। গুণাভিৰামে গুৰুদত্ত ছদ্মনাম লৈ *বিজুলী* আলোচনীত কেইবাটাও কবিতা প্ৰকাশ কৰিছিল।

ঊনবিংশ শতিকাৰ অন্তিম কালছোৱাত অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ লতাডালক সাৰ পানীৰ যোগান ধৰা ব্যক্তি দুজনেই হ'ল হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু গুণাভিৰাম বৰুৱা। নাটক ৰচনা, ঐতিহাসিক গৱেষণা, জীৱনী, ভ্ৰমণ বৃত্তান্ত, কাকত সম্পাদনা কৰা সকলো বিষয়তে গুণাভিৰাম আছিল পথপ্ৰদৰ্শক। গুণাভিৰামৰ অমায়িক ব্যক্তিত্বই প্ৰথমে নগাঁৱত আৰু শেষত কলিকতাত থকা অসমীয়া ডেকাচামক সাহিত্যৰ পথাৰখন চহকী কৰিবলৈ উদ্‌গনি যোগাইছিল। এইজনা মহান অসমীয়াই ১৮৯৪ চনত কলিকতাত জীৱনৰ শেষ নিশ্বাস ত্যাগ কৰে।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৮ ঃ গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ সাহিত্যকৃতিৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰি তেওঁৰ সমাজ সংস্কাৰমুখী মনটোৰ এটি বিশ্লেষণ আগবঢ়াওক। (২০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

- **ৰমাকান্ত চৌধুৰী ঃ** কামৰূপৰ লক্ষ্মীকান্ত চৌধুৰীৰ পুত্ৰ ৰমাকান্ত চৌধুৰী (জন্ম-১৮৪৬ মৃত্যু-১৮৮৯)। চৌধুৰীয়ে প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হোৱাৰ পিছত গুৱাহাটীৰ কাছাৰীত কেৰাণী হিচাপে কামত যোগদান কৰে। তেওঁ ১৮৭৫ চনত মাইকেল মধুসূদন দত্তই মিল্টনৰ ব্লেঙ্ক ভাৰ্ছৰ আৰ্হিৰে ৰচনা কৰা *মেঘনাদ বধ* কাব্যৰ কৌশলেৰে অমিত্ৰাক্ষৰ ছন্দত *অভিমন্যু বধ* নামৰ এখন কাব্য ৰচনা কৰে। তেওঁ মধুসুদন দত্তৰ কাব্যৰ ৰীতি অনুসৰণ কৰিছে যদিও *অভিমন্যু বধ*ত আচহুৱা শব্দ নাই বা কষ্টকল্পনাৰ প্ৰয়োগ নাই। দত্তৰ মেঘনাদ আৰু প্ৰমীলাৰ অনুৰূপত চৌধুৰীয়ে উত্তৰা আৰু অভিমন্যুৰ চৰিত্ৰ অঙ্কন কৰিছে। তেওঁ *সীতাহৰণ* আৰু *ৰাৱণ বধ* নামৰ দুখন নাটকো ৰচনা কৰিছিল। নাটক দুখন অসমৰ বিভিন্ন মঞ্চত সফলতাৰে মঞ্চস্থ হৈছিল যদিও দুয়োখন নাটকৰে পাণ্ডুলিপি বৰ্তমান বিচাৰি পোৱা নাযায়।
- **ভোলানাথ দাস ঃ** ভোলানাথ দাসৰ প্ৰাচীন ঘৰ নগাঁৱত। বুৰঞ্জী প্ৰসিদ্ধ বাখৰ বৰাৰ ঘৰৰ বাপিৰাম দাসৰ একমাত্ৰ পুত্ৰ ভোলানাথ দাস। স্কুলীয়া শিক্ষা নগাঁৱতে সমাপ্ত কৰি ১৮৭৯ চনত কলিকতাৰ মেট্ৰোপলিটান কলেজত পঢ়িবলৈ লয় যদিও ঘৰুৱা লেঠাৰ বাবে অসমলৈ উভতি আহি কিছুদিন শিক্ষকতা আৰু ছাৰ্ভেয়াৰৰ কাম কৰি পিছত ছাব-ডেপুটি কালেক্টৰ হয়। ১৯১২ চনত চৰকাৰী কামৰ পৰা অৱসৰ লৈ গুৱাহাটীত স্থায়ীভাৱে থাকিবলৈ লয়।১৯২৯ চনত গুৱাহাটীতে তেওঁৰ মৃত্যু হয়।

  ভোলানাথ দাসেও ৰমাকান্ত চৌধুৰীৰ দৰে অমিত্ৰাক্ষৰ ছন্দত *সীতাহৰণ কাব্য* ৰচনা কৰিছিল। কাব্যখনৰ কিছু অংশ মাজুলীৰ আউনীআটি সত্ৰৰ পৰা প্ৰকাশিত *আসাম-বিলাসিনী* কাকতত ১৮৭৮-৮০ চন মানত প্ৰকাশ হৈছিল। কাব্যখনৰ ৰচনা ১৮৮৮ চনতহে সম্পূৰ্ণ হয়। এইখন আধুনিক যুগৰ দ্বিতীয়খন বৰ্ণনাত্মক কাব্যপুথি। কাব্যখনৰ আচহুৱা শব্দ, নামধাতুৰ প্ৰচুৰ প্ৰয়োগ আদিয়ে কাব্যখনৰ ৰচনাৰীতি কৃত্ৰিম কৰি তুলিছে যদিও কবি প্ৰতিভাৰ পৰিস্ফূৰণ ঠায়ে ঠায়ে নোহোৱাকৈ থকা নাই। তেওঁ ৰচনা কৰা খণ্ড কবিতাৰ পুথি *কবিতামালা*ৰ প্ৰথম খণ্ড ১৮৮১ চনত আৰু দ্বিতীয় খণ্ড ১৮৮৩ চনত প্ৰকাশ পায়। *কবিতামালা*ৰ দুই খণ্ডৰে কবিতাসমূহ শিশুৰ উপযোগী কৰি ৰচনা কৰা, সেই কাৰণে নীতিকথা, উপদেশ আৰু সহজ প্ৰাকৃতিক চিত্ৰৰ প্ৰকাশ এই কবিতাখিনিত দেখা পোৱা যায়। দাসৰ দ্বিতীয় কবিতা পুথি *চিন্তাতৰঙ্গিনী*ৰ দুয়োটা খণ্ড ক্ৰমে ১৮৮৪ আৰু ১৮৮৫ চনত প্ৰকাশ পায়। *চিন্তাতৰঙ্গিনী*ত থকা কবিতাসমূহ লিৰিক জাতীয়। প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন বৰ্ণনা, ব্যক্তিগত দুখ বেদনা, শিশু প্ৰীতি, দেশপ্ৰেম আৰু বিভিন্ন অলংকাৰ প্ৰয়োগৰ দ্বাৰা সৃষ্ট চিত্ৰাৱলী এই কবিতাসমূহৰ বৈশিষ্ট্য।

  দাসৰ বিভিন্ন কবিতাত আধুনিক যুগৰ গীতি-কবিতাৰ কিশলয় স্বৰূপটো দেখা পোৱা যায় যদিও সেইসময়ৰ কেইবাখনো কাকতত দাসৰ কবিতাসমূহৰ ঋণাত্মক আলোচনা হোৱাত তেওঁ পাছলৈ সাহিত্য চৰ্চা কৰিবলৈ এৰি দিয়ে।

➢ **কমলাকান্ত ভট্টাচার্য্য ঃ** কমলাকান্ত ভট্টাচার্য্যৰ জন্ম হৈছিল তেজপুৰ মহকুমাৰ ন-দুৱাৰত ১৮৫৪ চনত। তেওঁৰ পিতৃ বাণেশ্বৰ ভট্টাচার্য্য বৃটিছ আৰক্ষী বিভাগৰ দাৰোগা আছিল। ভট্টাচার্য্যই তেজপুৰ আৰু গুৱাহাটীৰ ইংৰাজী স্কুলত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰি কিছুদিন ইটো সিটো চাকৰি কৰি পিছত হৰিবিলাস আগৰৱালাৰ লগত যৌথভাৱে ব্যৱসায় কৰে। পিছত এককভাৱে নানা ব্যৱসায় কৰি জীৱন-নির্বাহ কৰে। তেওঁ সাহিত্যিক জীৱনৰ পাতনি মেলিছিল *অৰুণোদই* কাকতৰ যোগেদি আৰু পৰৱর্তী কালত *আসাম নিউজ*, *জোনাকী*, *আৱাহন* আদি আলোচনীতো তেওঁৰ লেখা প্ৰকাশ পাইছিল। ভট্টাচার্য্যৰ মন আছিল কুসংস্কাৰমুক্ত আৰু স্বাধীনতাপ্ৰয়াসী। পৰম্পৰাগত বিশ্বাসত তেওঁৰ আস্থা নাছিল আৰু যুক্তিৰ ভেটিতহে বিশ্বাস গ্ৰহণ-বর্জন কৰিছিল। গদ্য আৰু পদ্য দুয়ো প্ৰকাৰ সাহিত্যই ৰচনা কৰি যোৱা কমলাকান্তৰ কবিতাত স্বদেশপ্ৰেম আৰু বিদ্রোহৰ অগ্নিৰ উত্তাপ বিচাৰি পোৱা যায়। মহেশ্বৰ নেওগৰ মতে তেওঁৰ কবিতাত লিৰিকৰ গঢ় আছে; কিন্তু কবিতাৰ ছন্দৰ লাগ-বান্ধ নাই। ভট্টাচার্য্যই ৰচনা কৰা কবিতা পুথিকেইখন হ'ল— *চিন্তানল* (আগছোৱা, ১৮৯০), *চিন্তানল* (শেষছোৱা, ১৮৯২) আৰু *চিন্তাতৰঙ্গ* (১৯৩৩)।

গদ্য ৰচনাৰ ভিতৰত *কঃ পন্থা* আৰু *অষ্টবক্ৰৰ* আত্মজীৱনী নামৰ দুখন পুথিৰ প্ৰথমখন তেওঁৰ জীৱিত কালত ১৯৩৪ চনত প্ৰকাশ পাইছিল যদিও দ্বিতীয়খন অপ্ৰকাশিত। তেওঁৰ অন্যান্য বহুতো মৌলিক চিন্তা আৰু গৱেষণামূলক প্ৰবন্ধৰাজি বিভিন্ন কাকত, আলোচনীত সিঁচৰতি হৈ আছে। ভাষা সংস্কৃতগন্ধী নকৰাকৈ গুৰু গম্ভীৰ ভাব, ঘৰুৱা অসমীয়া ভাষাৰ যোগেদি প্ৰকাশ কৰিব পৰা ক্ষমতা ভট্টাচার্য্যৰ গদ্যত দেখা পোৱা যায়। এইজন অসমীয়া সাহিত্যসেৱকৰ ১৯৩৬ চনত গুৱাহাটীত জীৱন নাটৰ ইতি পৰে।

➢ **ৰত্নেশ্বৰ মহন্ত ঃ** গুৱাহাটীত ১৮৬৪ চনত ৰত্নেশ্বৰ মহন্তৰ জন্ম হয়। মহন্তই স্কুলীয়া শিক্ষা গুৱাহাটীতে গ্ৰহণ কৰিছিল যদিও নগাঁৱৰ পৰা এণ্ট্ৰেন্স পৰীক্ষা পাছ কৰে। অর্থৰ অভাৱত উচ্চ শিক্ষা ল'ব নোৱাৰি মহন্তই নগাঁৱৰ কাছাৰিত চাকৰি কৰি জীৱন-নির্বাহৰ পথ বাছি লয়।নগাঁৱত সেই সময়ত গুণাভিৰাম বৰুৱাক কেন্দ্ৰ কৰি এটি সাহিত্যিক গোষ্ঠী গঢ় লৈ উঠিছিল। উক্ত গোষ্ঠীৰ সদস্য ৰূপে ৰত্নেশ্বৰ মহন্তই সাহিত্য প্ৰতিভা বিকাশৰ এটা উপযোগী পৰিৱেশ লাভ কৰিছিল। গুণাভিৰাম বৰুৱা সম্পাদিত *আসাম-বন্ধু* আৰু পাছৰ *জোনাকী* আৰু *বিজুলী* আলোচনীত মহন্তৰ বুৰঞ্জীমূলক আৰু অন্যান্য বিষয়ক প্ৰবন্ধসমূহ প্ৰকাশ পাইছিল। মহন্তৰ দুটা খণ্ডত প্ৰকাশ হোৱা *কবিতাহাৰ* নামৰ কবিতাপুথি দুখনে তেওঁৰ কবিত্ব সম্ভাৱনাৰ চানেকী দাঙি ধৰে। তেওঁ *দ্রৌপদী হৰণ*, *হৰিশ্চন্দ্র* আৰু *দ্রৌপদীৰ বেণীবন্ধন* নামৰ নাটক ৰচনা কৰিছিল যদিও শেষৰখন নাটকে প্ৰকাশৰ মুখ দেখা নাপালে। এইজন

প্ৰতিভাশালী অসমীয়া সাহিত্যিকৰ ১৯৯৩ চনত অকাল বিয়োগ ঘটাত তেওঁৰ প্ৰতিভা অঙ্কুৰিত নোহোৱাকৈ ৰৈ গ'ল।

- **লম্বোদৰ বৰা ঃ** ১৮৬০ চনত তেজপুৰৰ গমিৰি অঞ্চলত লম্বোদৰ বৰাৰ জন্ম হয়। ছাত্ৰ অৱস্থাৰ পৰাই সাহিত্য সেৱাত ব্ৰতী বৰাৰ প্ৰথম ৰচনা *আসাম বিলাসিনী* কাকতত প্ৰকাশ পায়। পৰৱৰ্তী সময়ত *আসাম বন্ধু, আসাম তাৰা, আসাম নিউজ* আদি কাকতত তেওঁৰ প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পায়। বৰাই এই প্ৰবন্ধবোৰত নিজৰ শক্তিশালী গদ্যৰ প্ৰমাণসহ অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত কেতবোৰ কুপ্ৰথাৰ নিস্তাৰ সম্পৰ্কে লিখিছে। বৰাই ৰচনা কৰা দুখন উল্লেখযোগ্য পুথি হ'ল *ল'ৰাবোধ* আৰু *জ্ঞানোদয়*। তেওঁৰ সদানন্দৰ *কলাঘুমতি* নামৰ প্ৰসিদ্ধ হাস্যৰসাত্মক ব্যঙ্গ ৰচনাখন *আসাম বন্ধুত* প্ৰকাশ পাইছিল। বৰাই মহাকবি কালিদাসৰ *অভিজ্ঞানম শকুন্তলম্* নাটকখনো অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰিছিল। তেওঁ ঈশ্বৰচন্দ্ৰ বিদ্যাসাগৰৰ জীৱনী, আনন্দৰাম বৰুৱাৰ জীৱনী আৰু *সমাজ দৰ্পণ* নামৰ নাটক ৰচনা কৰি আছিল যদিও অকালতে মৃত্যু বৰণ কৰিবলগীয়া হোৱাত সেইবোৰ অসম্পূৰ্ণ হৈ ৰ'ল। এইজন সম্ভাৱনাপূৰ্ণ অসমীয়া সাহিত্যিকে মাত্ৰ ৩২ বছৰ বয়সতে ১৮৯২ চনত নশ্বৰদেহ ত্যাগ কৰিছিল।
- **বলিনাৰায়ণ বৰা ঃ** পেছাত ইঞ্জিনীয়াৰ বলিনাৰায়ণ বৰাই হৰিনাৰায়ণ বৰাৰ সম্পাদনাৰে *মৌ* আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰিছিল। *মৌ* আলোচনীত তেওঁ অসমীয়া বাবু, ডাঙৰীয়া আদি ব্যঙ্গাত্মক কবিতা ৰচনা কৰিছিল। উচ্চ শিক্ষা, অসমৰ ভূমি আৰু ৰাজহ, অসমৰ স্বাস্থ্য, পুৰুষৰ স্বাধীনতা আদি তেওঁৰ উচ্চমান বিশিষ্ট প্ৰবন্ধও মৌ আলোচনীত প্ৰকাশ পাইছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত *মৌ* আলোচনীখনৰ প্ৰকাশ বন্ধ হৈ যোৱাত বলিনাৰায়ণ বৰায়েও সাহিত্য সাধনা পৰিত্যাগ কৰে।
- **পদ্মাৱতী দেৱী ফুকননী ঃ** আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ পুত্ৰী পদ্মাৱতী দেৱী ফুকননী (১৮৫৩-১৯২৯) এই স্তৰৰ উল্লেখযোগ্য মহিলা লেখিকা। তেওঁ *সুধর্মাৰ উপাখ্যান* নামৰ এখন উপন্যাস ৰচনা কৰিছিল। ফুকননীয়ে শিশুসকলৰ উপযোগীকৈ *হিতসাধিকা* নামৰ পুথি এখনো ৰচনা কৰিছিল।
- **অন্যান্য সাহিত্যিকসকল ঃ** এই সময়ছোৱাত ভালেমান সাহিত্যিকে কম বেছি পৰিমাণে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰাললৈ নিজ সৃষ্টিৰ ফচল দান দি অসমীয়া সাহিত্যক চহকী কৰিছিল। ইন্দিবৰ বৰুৱাই নীলকমল ছদ্ম নামেৰে *জীৱনাদৰ্শ, মণিৰাম দেৱান, পিয়লি ফুকন* আদি জীৱনীমূলক ৰচনা ৰচিছিল। একেদৰে, ৰুদ্ৰৰাম বৰদলৈয়ে *বঙাল-বঙালনী*, হৰেশ্বৰ শৰ্মা বৰুৱাই *অভিমন্যু বধ, শকুন্তলা নাটক*; পূৰ্ণকান্ত শৰ্মাই *নলচৰিত, হিতকথা, জ্ঞানাঙ্কুৰ*; পদ্মহাঁস গোস্বামীয়ে *পদ্যমালা* আৰু *শিক্ষাসাৰ*; দেৱনাথ বৰদলৈয়ে *হেমপ্ৰভা আৰু বৈদেহী বিচ্ছেদ* নাটক; বিষ্ণুপ্ৰিয়া দেৱীয়ে সাধুকথাৰ পুথি *নীতিকথা*; স্বৰ্ণলতা দেৱীয়ে *আৰ্হি তিৰোতা* আদি পুথি ৰচনা কৰিছিল।

এই সময়ছোৱাত ক্ষীণকৈ হ'লেও পুৰণি অসমীয়া সাহিত্যৰ ধাৰাৰ ভালেমান ৰচনা প্ৰকাশ হৈছিল। তেজপুৰৰ হৰিবিলাস আগৰৱালাই ১৮৭৬ চনত মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিৰচিত *কীৰ্ত্তন-ঘোষা* ছপা ৰূপত প্ৰকাশ কৰিছিল। তদুপৰি *ভাগৱতৰ* দশম আৰু একাদশ খণ্ড, *ৰামবিজয় নাট*, *গুণমালা*, *ভক্তি ৰত্নাৱলী* আদিৰো ছপা ৰূপৰ প্ৰৱৰ্তন কৰে। মাধৱচন্দ্ৰ বৰদলৈয়ে *সাতকাণ্ড ৰামায়ণ* আৰু *দীপিকা চন্দ্ৰ*, কালিৰাম বৰুৱাই ৰাম সৰস্বতীৰ *গীত গোৱিন্দ* আৰু *কীৰ্ত্তন*, *দশম* প্ৰকাশ কৰিছিল।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৯ ঃ অৰুণোদই যুগৰ শেষ স্তৰত হেমচন্দ্ৰ-গুণাভিৰামৰ বাদে অন্য কোন কোন সাহিত্যিকে অসমীয়া সাহিত্যলৈ অৱদান আগবঢ়াইছিল ? তেওঁলোকৰ অৱদানসমূহৰ চমু মূল্যায়ন কৰক। (২৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

১.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত ১৮২৬ চনৰ পৰা ১৮৮৮ চনলৈ ৰচিত সাহিত্যৰাজিক অৰুণোদই যুগৰ সাহিত্য বুলি কোৱা হয়। ১৮৪৬ চনত মিছনেৰীসকলে শিৱসাগৰৰ পৰা *অৰুণোদই* সংবাদ-পত্ৰ তথা আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰিছিল আৰু এই আলোচনী-খনৰ নামেৰেই এই যুগটোৰ নামকৰণ অৰুণোদই কৰা হৈছে।
- অধ্যায়টোত অৰুণোদই যুগৰ ঐতিহাসিক পটভূমি শিতানত বৃটিছৰ অসম প্ৰৱেশৰ ফলত হোৱা অসমৰ আৰ্থ-সামাজিক-ৰাজনৈতিক আৰু শিক্ষা-সাহিত্যৰ ছবি স্পষ্ট হৈছে।
- অৰুণোদই যুগটোক তিনিটা স্তৰত বিভক্ত কৰি অধ্যয়ন কৰিব পাৰি। ১৮২৬ চনৰ পৰা ১৮৪৬ চনলৈ প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰ; ১৮৪৬ চনৰ পৰা ১৮৭৩ চনলৈ *অৰুণোদই* ঃ অসমীয়া ভাষা পুনঃ প্ৰতিষ্ঠাৰ স্তৰ আৰু ১৮৭৩ চনৰ পৰা ১৮৮৮ চনলৈ আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য প্ৰতিষ্ঠাৰ স্তৰ।
- অৰুণোদই যুগৰ প্ৰতিটো স্তৰৰ লেখকসকল আৰু তেওঁলোকৰ সাহিত্যৰাজিৰ পৰিচয় পোৱা গ'ল। প্ৰতিটো স্তৰৰ বিশেষত্বসমূহ আলোচনা কৰা হ'ল।
- অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যলৈ মিছনেৰীসকলৰ অৱদানসমূহ জানিব পৰা গ'ল।
- নতুনকৈ গঢ় লোৱা অসমীয়া মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৰ অসমীয়া সাহিত্যলৈ অৱদান সম্পৰ্কে জনা গ'ল।

১.৬ অধিক জানিবলৈ

১) গোস্বামী, যতীন্দ্র নাথ (১৯৯৪) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ চমু বুৰঞ্জী*; গুৱাহাটী ঃ মণি-মাণিক প্রকাশ।

২) গোস্বামী, ৰঞ্জিত কুমাৰ দেৱ (২০১৫) সম্পাদনা ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী, পঞ্চম খণ্ড*; গুৱাহাটী ঃ আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা-সংস্কৃতি সংস্থা।

৩) তালুকদাৰ, নন্দ (১৯৭৫) ঃ *সম্বাদপত্রৰ ৰ'দ কাঁচলিত অসমীয়া সাহিত্য*; গুৱাহাটী ঃ বৰুৱা এজেঞ্চি।

৪) দাস, নাৰায়ণ (১৯৯৬) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যত পাশ্চাত্য প্রভাৱ*; গুৱাহাটী ঃ প্রকাশন গোট, প্রাগজ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়।

৫) নেওগ, ডিম্বেশ্বৰ (১৯৬৪) ঃ *নতুন পোহৰত অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী*; গুৱাহাটী।

৬) নেওগ, মহেশ্বৰ (১৯৮৩) সঙ্কলিত আৰু সম্পাদিত ঃ *অৰুণোদই ১৮৪৬-১৮৫৪*; গুৱাহাটী ঃ অসম প্রকাশন পৰিষদ।

৭) নেওগ, মহেশ্বৰ (২০০০) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা*; গুৱাহাটী ঃ চন্দ্র প্রকাশ।

৮) বৰকটকী, বীৰেন (১৯৬৯) ঃ *সাহিত্যৰ পটভূমি*; গুৱাহাটী ঃ অসম বুক ডিপো।

৯) বৰুৱা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ (১৯৯১) সম্পাদনা ঃ *অৰুণোদইৰ ধলফাট*; অসম সাহিত্য সভা।

১০) বৰগোঁহাঞি, হোমেন (১৯৯৩) সম্পাদিত ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী, ষষ্ঠ খণ্ড*; গুৱাহাটী ঃ আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা-সংস্কৃতি সংস্থা।

১১) বর্মন, শিৱনাথ (১৯৯৭) সম্পাদিত ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী, দ্বিতীয় খণ্ড*; গুৱাহাটী ঃ আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা-সংস্কৃতি সংস্থা।

১২) ভূঞা, সূর্য্য কুমাৰ (১৯৮৮) সম্পাদনা ঃ *অসম বুৰঞ্জী*; গুৱাহাটী ঃ বুৰঞ্জী আৰু পুৰাতত্ব বিভাগ।

১৩) ভৰালী, শৈলেন (১৯৭৮) ঃ *আধুনিক অসমীয়া সাহিত্য (দুটি তৰঙ্গ)*; গুৱাহাটী ঃ নিউ বুক ষ্টল।

১৪) ভৰালী, শৈলেন (১৯৯০) ঃ *নাটক আৰু অসমীয়া নাটক*; গুৱাহাটী ঃ বাণী প্রকাশ।

১৫) শর্মা, গোবিন্দ প্রসাদ (১৯৯৫) ঃ *উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস*; গুৱাহাটী ঃ ষ্টুডেণ্টছ ষ্টোৰ্ছ।

১৬) শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (১৯৯৭) ঃ *অসমীয়া উপন্যাসৰ ভূমিকা*; গুৱাহাটী ঃ সৌমাৰ প্রকাশ।

১৭) শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০০২) ঃ *অসমীয়া নাট্য সাহিত্য*; গুৱাহাটী ঃ সৌমাৰ প্রকাশ।

১৮) শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০১৩) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত*; গুৱাহাটী ঃ সৌমাৰ প্রকাশ।

১৯) শর্মা, হেমন্ত কুমাৰ (২০০৭) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যত দৃষ্টিপাত*; গুৱাহাটী ঃ বীণা লাইব্রেৰী।

১.৭ অগ্রগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)

১নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ অসমত ১৮২৬ চনত বৃটিছৰ প্রৱেশ ঘটে। অসমৰ শাসন ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ হাতলৈ যোৱাৰ লগে লগে প্রশাসন ব্যৱস্থাৰ পৰিৱর্তন হ'ল। আহোম যুগৰ ডা-ডাঙৰীয়াসকলৰ সা-সুবিধা কর্তন হ'ল। মুদ্রা ব্যৱস্থাৰ জৰিয়তে প্রজাই কৰ আদায় দিবলগীয়া হ'ল। মধ্যবিত্ত শ্রেণীৰ আৱির্ভাৱ হ'ল। মিছনেৰীৰ আগমনত পঢ়াশালি স্থাপন হ'ল... এইদৰে আর্থ-ৰাজনৈতিক-সামাজিক পৰিৱর্তনসমূহ একাদিক্রমে বর্ণনা কৰিব লাগিব।

২নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ *অৰুণোদই* আলোচনীখনক আধাৰ কৰি অৰুণোদই যুগটোক তিনিটা স্তৰত ভাগ কৰা হৈছে। *অৰুণোদই* প্রকাশ হোৱাৰ আগৰ পৰা *অৰুণোদই* প্রকাশ হোৱালৈকে প্রথম স্তৰ, অৰুণোদই প্রকাশ হোৱাৰ পৰা জনপ্রিয় হৈ থকা সময়ছোৱালৈ দ্বিতীয় স্তৰ আৰু অসমীয়া ভাষা পুনঃ প্রচলন হোৱাৰ পৰা *জোনাকী* আলোচনী প্রকাশ হোৱা সময়ছোৱালৈ শেষ স্তৰ। ...স্তৰসমূহৰ সময় উল্লেখ কৰি প্রতিটো স্তৰৰ পটভূমি ব্যাখ্যা কৰি স্তৰসমূহৰ ভিত্তি নির্ণয় কৰি দেখুৱাব লাগিব।

৩নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ প্রাক্-অৰুণোদই স্তৰত আত্মাৰাম শর্মা, কাশীনাথ তামুলীফুকন আদি লেখকে সাহিত্য ৰচনা কৰিছিল। এই সাহিত্যিকসকলৰ ৰচনাৰাজিৰ পৰিচয় চমুকৈ উল্লেখ কৰিব লাগিব।

৪নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ মিছনেৰীসকলে অশেষ যত্ন কৰি অসমীয়া ভাষা শিকি লৈছিল। ভাষাটো যেনেভাৱে কোৱা হৈছিল তেনেকৈয়ে লিখাৰ প্রয়াস কৰিছিল। যুক্ত ধ্বনিবোৰ ভাঙি কোমল কৰি লৈছিল, দন্ত্য আৰু মূর্ধণ্যৰ ভিতৰত কেৱল দন্ত্যধ্বনি ব্যৱহাৰ কৰিছিল। ...জতুৱা ঠাঁচটো ইংৰাজীৰ দ্বাৰা প্রভাৱান্বিত ...আদি বৈশিষ্ট্যবোৰ উদাহৰণসহ আলোচনা কৰিব লাগিব।

৫নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ নাথান ব্রাউন, এ. কে. গার্নি, নিধিৰাম ফাৰৱেল আদি খ্রীষ্টিয়ান লেখকসকলে অৱদান আগবঢ়াইছিল। তেওঁলোকৰ ৰচনাৰাজিৰ বিষয়ে বর্ণনা কৰিব লাগিব।

৬নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ পুনৰ প্রতিষ্ঠাৰ অন্যতম গুৰি ধৰোঁতা আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন। অসমৰ পঢ়াশালি আদালতত অসমীয়া ভাষা পুনৰ প্রচলন কৰিবলৈ ঢেকিয়াল ফুকনে ইংৰাজৰ ওচৰত স্মাৰক পত্র দিছিল। ...অসমীয়া ভাষাৰ স্বকীয়তা প্রতিপন্ন কৰিবলৈ ছদ্ম নামত পুথি প্রণয়ন আৰু বিতৰণ কৰিছিল। ...এইদৰে ঢেকিয়াল ফুকনৰ প্রচেষ্টাসমূহ আৰু তাৰ ফলাফল লিখিব লাগিব।

৭নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ হেমচন্দ্র বৰুৱাৰ ৰচনাৰাজিৰ পৰিচয় দি কিদৰে এই ৰচনাবোৰত অসমীয়া আখৰ জোঁটনিয়ে সুস্থিৰ ৰূপ পালে ...ব্যঙ্গ সাহিত্য ৰচিলে ...বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিত অভিধান প্রণয়ন কৰিলে ...বর্ণনা কৰিব লাগিব।

৮নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ সাহিত্যৰাজিৰ পৰিচয় লিখিব লাগিব ...ৰাম নবমী নাটকত বিধবা বিবাহৰ সপক্ষে যুক্তি প্ৰদৰ্শন কৰিছিল ...নিজেও বিধৱা বিবাহ কৰিছিল ...এইদৰে তেওঁৰ সাহিত্য আৰু কৰ্ম সম্পৰ্কে লিখি সংস্কাৰকামী মনটোৰ প্ৰসঙ্গ আনিব লাগিব।

৯নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ৰমাকান্ত চৌধুৰী, ভোলানাথ দাস, বলিনাৰায়ণ বৰা আদি লেখকসকলৰ সাহিত্যকৃতিসমূহৰ বিৱৰণ দিব লাগিব।

১.৮ আৰ্হি প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১ ঃ চমুটোকা লিখক ঃ

(ক) নাথান ব্ৰাউন (খ) নিধিৰাম ফাৰৱেল (গ) A Native

(ঘ) ভোলানাথ দাস (ঙ) *অৰুণোদই* (চ) আত্মাৰাম শৰ্মা

প্ৰশ্ন ২ ঃ অসমীয়া সাহিত্যত অৰুণোদই যুগৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে এক নিবন্ধ যুগত কৰক।

প্ৰশ্ন ৩ ঃ অৰুণোদই যুগৰ স্তৰ কেইটা আৰু কি কি ? প্ৰতিটো স্তৰৰে পৰিচয় প্ৰদান কৰি স্তৰকেইটাৰ অন্তৰ্ভুক্ত ৰচনাৰাজিৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ উল্লেখ কৰক।

প্ৰশ্ন ৪ ঃ অৰুণোদই যুগত হোৱা অসমীয়া ভাষাৰ সংকট আৰু ইয়াৰ সমাধান সন্দৰ্ভত বহলাই আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ৫ ঃ হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ সাহিত্যকৃতিৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰি তেওঁলোকৰ অৱদান সম্পৰ্কে আলোচনা আগবঢ়াওক।

প্ৰশ্ন ৬ ঃ অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যলৈ মিছনেৰীসকলৰ অৱদান বহলাই আলোচনা কৰক।

*** ***** ***